

ДУМКИ ПРО ПОЕТЕСУ

«Вона всю себе несе в літературу».

Олесь Гончар

«Люблю дві поетеси: Ліну Костенко — мужню,
Ганну Чубач — ніжну».

Микита Шумило

«Ми в побуті часто себе обкрадаємо,
і тому дуже цінне Ваше поетичне обдарування,
яскраве і багатогранне...»

Іван Козловський

«В сучасній українській поезії
Ганна Чубач — природний лірик,
з найбагатших
У ліриці кохання,
інтимній ліриці Ганни Чубач
відчуваєш правду жіночого серця».

Іван Дзюба

«Ганна Чубач — сонячна, пісенна і вродлива,
як її Поділля...»

Степан Пушик

«Поезії Ганни Чубач близькі
до народної пісні не лише за ритмом
чи окремими тропами,
а й за мудрістю думки».

Лариса Мороз

«Світлий талант Ганни Чубач
дарує нам вічні цінності —
загальнолюдські й національні —
у найвищих злетах думки й слова,
душі й серця».

Галина Горбасевич



ГАННА
ЧУБАЧ

Дзвінка ріка

Лірика

Київ
Університетське
видавництво
«Пulsари»
2000

ББК 84.4УКР
Ч-81



*Видання
здійснено за сприяння
Київського дитячого фонду*

ISBN 966-7671-18-6

© Чубач Г. Т., 2000
© М'яковська Н. В.,
Соловйов В. С.,
художнє оформлення
та макет, 2000



КРЕДО

*Щоби світ цей на країце змінити,
Щоб настала омріяна мить,
Мало тільки родитись і жити,
Мало вмерти і пам'ять лишити.*

*Треба зранку до праці вставати,
Зневажаючи втому і лінь,
І долати, долати, долати
Бездуховність усіх поколінь.*

*А як сили для праці не стане,
Світлом душу наповнити вицить.
Скласти пісню, одну і останню,
Та таку, що відступить і смерть.*

*Дзвінка ріка — у береги!
А я себе — у дзвони слів!*





СОЛО

Соло, соло...
В хорі та без хору.
По садах у мене на Вкраїні
Слухають берези й осокори
Навесні дебюти солов'їні.

Мені мало
Вірить чи не вірить,
Що залежить успіх від дебюту.
В соловейка — неяскраве пір'я.
Під ногами — калиновий прутик.

Пам'ятаю,
Завжди пам'ятаю,
Гомоню словами небуденно:
— Солов'ї за море відлітають,
Солов'ї вмирають безіменно.

На осонні
Весняного краю
Голоси яскраві аж прозорі.
Вперту вдачу моя Муза має:
Тільки соло! В хорі та без хору.

ПІВОНІЯ

БАЛАДА

Золі Слободян

Обсипалась півонія
На скатерку білу.
Обсипалась дарована,
Як собі хотіла.
Дві пелюстки — біля вази,
А третя — поодаль.
Півоніє, півонійко,
Українська вродо!
Чом так швидко обсипалась?
Чом цвіла так мало?
— Бо мене жорстокі люди
На світанку рвали...
Обшмагали зелен-листя,
Зранили коріння.
І, як мені не журиться
В квітку без насіння?

Послухала та й думаю:
Як мені прожити,
Щоб від болю од власного
Світ не розлюбити?
Щоб не пізно і не рано,
А в потрібну пору
Обсипатись пелюстками
На життєве море.
Обсипатись, розвіятись —
Залишить насіння.
Бо жорстоких так багато —
Витопчуть коріння.
І свята земля-землиця
Заболить, як рана.
Може, буде ще родити,
Та не буде гарна.

НАЙВИЩА МІРА

Коли скидають ідолів у воду,
А ви на них молилися весь вік,
Не проклинайте іменем народу,
Не забувайте іменем народу,
Народ — завжди безправний чоловік.
Схиляйтесь низько тільки перед Богом.
Питайте небо, чом воно сумне.
Моліться довго. І журіться довго.
Можливо, біль так швидше промине.
Але благаю: «Не клоніть коліна!
Не гніть у дуги зламані хребти!
Через каміння власного сумління
Ще треба хрест на Гору донести!»
Коли до сонця зведені зіниці,
До правди — розум, до людей — душа,
То ще й на воду треба помолиться,
Щоб за водою совість не пішла.
Не підпускайте до душі двовірних.
І не надійтесь на гучні слова.
Народ — не слово, а найвища міра,
Здорове тіло і душа — жива.

КОЛЕСА ІСТОРІЇ

Без дороги, без стежки, без колії
Через поле кудись навіпростець
Прокотились колеса історії
І у травах згубилися десь.
Хоч давно вже іржею покрилися,
Виринає з кутків забуття —
Те, як довго і страшно котилися,
Приминаючи в полі жита.
Під вітрами, при лютomu холоді —
Не втекли від своєї вини.
І вітри-вороги підраховують,
Скільки доль загубили вони.
Встали душі, замучені голодом,
Розтривожені, кволі і злі,
І сказали колесам історії:
— Заберіться з цієї землі!
Встали душі, скатовані війнами,
І сказали: «Голодні праві!
І з такими тяжкими провинами
Вам не місце лежати в траві!»
Підвелися колеса історії —
Покотилися в далеч віків.
Обережно! Можливі повторення!
Бо ніхто їх спинить не посмів.

ШЛЯХ ДО ВЕРШИН

Політики б'ються за місце в Парламенті,
Спортсмени — за кубки змагань світових.
Написані гасла, болільників лементи —
Засуджують «інших», підносять «своїх».
Найбільше бажання — вершини сягнути:
Свою перемогу у битві здобуть.
Якою ціною — то зовсім не сутнє:
І прапор, і кубок врочисто несуть.
А доля поета — рокована світом.
Притихне в молитві наївна душа.
Чи хто ж бо захоче той біль зрозуміти?
Чи в муках у творчих хтось буде втішати?
Муза до себе покличе
(Міцніша металу, гнучкіша лози).
І тихо та сумно довірливим віршем
Зійде на вершину ціною сльози.
А там не надійся, що слава звеличить.
Такі вже закони високих вершин:
Хто плазом не лізе, а сходить велично,
На того чекає нестримність лавин.

НА ШЕВЧЕНКОВИХ СВЯТАХ

I

Гримлять, як гримають, оркестри.
У мікрофон пісні кричать.
Ідуть, ідуть брати і сестри —
Плече торкається плеча.
А я стою при цьому світлі,
Не можу істини збагнути:
Та ж він просив у «Заповіті»
Незлим і тихим пом'януть.

II

Привозять враження з відрядження.
Я ж привезла лиш тихий сум.
Бо море — зеленню заражене.
А наша слава — тільки шум.
Біля могили виступали.
Казали пристрасні слова.
І знов до міста поспішали
Співці села.

III

Розвозять верби з Кос-Аралу.
В любов — дорога без кінця.
А я вербу поцілувала,
Не попросивши пагінця.
Усі сьогодні люблять славу:
Хто під конем, хто на коні.
Але нікого не цікавить,
З якого болю йдуть пісні.

НЕ ЗАСПІВАЙМО УКРАЇНУ!

Ми піднімаємось з руїни
І в нашу вимріяну волю
Радієм словом «Україна»,
Немов дощами спрагле поле.

Самі собі хвалу співаєм.
Бо, як не є, багато варті.
І непомітно час втрачаєм
У довгій радості на старті.

Бо вже такий закон дороги
(Його не кожний пам'ятає):
Допоки хвалиш перемогу,
Поразка фінішу сягає.

І як поет, і як людина
Дозволю ще раз нагадати:
Не заспіваймо Україну —
Її потрібно будувати!

Долає силу — тільки сила.
Чужі обіцянки — примари.
Це вже було, що нас любили
За гопачок і шаровари.

ЯН ГУС

Ян Гус, охоплений
полум'ям, співав.
З історії

Ян Гус — горів!
Ян Гус — палав!
Ян Гус — у полум'ї співав!

Яка то пісня — всі забули.
Але була вона — в огні.
Високим полум'ям сягнула
І в груди вдарила мені.

І я, крізь відчаї і муки,
Життя люблю, а не клянучу.
В кінці доріг, в кінці розлуки
Залишу пісню не одну.

Спокійно, впевнено співаю.
І тільки цим в житті права.
А Гус — горить! А Гус — палає!
Не гасять полум'я слова.

Нема пророка в ріднім краї —
Ніхто не йде вогонь гасить.
А тут ще Гамлет набридає:
— Спинися, мить! Спинися, мить!

І я сама тепер не знаю,
Що краще: вмерти чи так жити?

НОВЕ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Двадцятий вік — нове середньовіччя.
Я лиш одне народжую дитя.
І так боюся, що його скалічить
Нестатками знедолене життя.

Не думала двотисячний прожити,
А доведеться й межу перейти.
Колись казали, що вже наші діти
Переінакшать долі і світи.

Тепер збулося: зміни, переміни.
Цвіте зеленим річка Борисфен.
І скіфські баби стали на коліна
Перед прогресом зведених антен.

Лише зоря у синім небі свідчить,
Як важко жити в роки перемін.
Двадцятий вік — нове середньовіччя.
В моєї доні — лиш єдиний син.

Творець землі у небі не долічить
Кармічних Агні із яких причин?

КРИК ПОКОЛІННЯ

Думка за думкою ходить і ходить:
Так, як раніше, поле не родить.

Може, всі сходи градом побило?
Може, втомилось тоді, як родило?

Може, лютіші в зимах морози?
Може, брехливі наші прогнози?

Може?... І чую відповідь тиху:
— Бджоли вмирають, вітер не дихав...

Чую, як стогнуть зім'яті стебла:
— Маєм коріння! Дайте ще неба!

ГОДИННИК ІЗ ЗОЗУЛЬКОЮ

Збіжить година, і смішне «ку-ку»
Злетить з дверцяток під високу стелю.
Умільце-майстре, вигадку таку
Ви змайстрували, як були веселим?
Чи вам в дитинстві, як колись мені,
Було нелегко навесні збагнути:
Чому бабусі, тихі аж сумні,
Хустки скидали, щоб зозулю чути.
А ще скажіть: ви знали те чи ні,
Що цю пташину у народі люблять?
Що всі пісні про неї лиш сумні.
І жодна пісня за дітей не судить.
Зозулення зозулиться й мені,
Як добрий приклад для людської долі:
Народиться в нерідному гнізді,
Але співає рідної на волі.

ПРОЗОРІ ТУМАНИ

ПІСНЯ-БАЛАДА

Встають із лиману
Прозорі тумани.
А в полі тумани
Темніють, мов дим.
Тумани, тумани,
Я піснею стану,
Щоб вітер Вітчизни
Шумів молодий.

Колись у тумані
Два вершники впали.
Самотні могили
У полі стоять.
Один за дівчину
Даремно загинув,
А другий Вітчизну
Ходив захищати.

Мечі поржавіли.
Кістки перетліли.
Густою травою
Посходила кров.
І тільки тумани
Пливуть у лимани.
І вершники юні
При шабелях знов.

ПРО НАС

Покірно волю здобували.
Покірно творимо нове.
Не любим зватися рабами,
Прийнявши рабство світове.

Добро з наївними вустами
І нас самих переживе!

Колись: дурили нас словами —
Вели до світлої мети.
Тепер: пустили із торбами
У незахищені світи.

О, будь ти проклята, омано!
Та доки можна так іти?

Ми всі уярмлені добром:
Нас нагодуй — і ми покірні.
А що, як завтра за ребро
Підвісять матір-Україну?

О, будьте прокляті подвійно,
Борці за правду ненадійні!

МОНОЛОГ ДВОВІРНИХ

Ще вчора ми молилися Дажбогу,
А нині Йсусу віддаєм чолом.
І тяжко нам, і гірко нам від того,
Що наші душі мічені добром.

Розумні греки билися за віру.
А нам її у ризах принесли.
Старих Богів жорстоко вже спалили,
Та віри ще відняти не змогли.

А Цей такий, що не любить не можна —
За нас усіх розп'явся на хресті.
І так нам нині на душі тривожно,
Як не було ніколи у житті.

Єдиновірні повтікали вранці.
І десь блукають по старих лісах.
Як не шаліють у правічних танцях,
То хоч піснями відганяють страх.

А ми заклаkli в Церкві на колінах,
І молилось: «О, Господи, прости!
За біль душі — довірливу двовірність,
Яку, мов хрест, нелегко нам нести».

ЯК ПО ЗАМКНЕНОМУ КОЛУ

Доле, де ти! Доле де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої...

Тарас Шевченко

Від неволі — до сваволі.
Від учора — в завтра.
Як по замкненому колу:
Будні — після свята.
Після зустрічей — розлуки.
Спокій — після смерті.
Чорний хрест — неначе руки,
Болем розпростерті.
Вітер — полем, вітер — долом,
Вітер — над горою.
І Шевченко просить долі,
Боже мій, хоч злої!
Не на день — на віки вічні.
Не собі — народу.
Символічно аж трагічно
Доля верховодить.

СЛОВ'ЯНИ, СОВІСТЬ І СЛОВА

I

Слов'янське небо — голубе.
Під ним пшениця — золотава.
А я посіяла себе
Дрібними квітами у травах.
Повіє вітер — нахилюсь.
До звуків поля дослухаюсь.
На кожну грудочку молюсь.
І так цвіту, неначе каюсь.
Бо ця земля така свята!
Бо ця любов така правдива!
Моя слов'янська доброта
Мені дарована, як диво.
Від неї дні мені — малі.
Людські печалі — всі помітні.
Вітри у птаха на крилі,
І ті, при ній, стають привітні.

II

Слов'яни, совість і слова.
Так переконливо красиво,
Що навіть скошена трава
Перемовляється щасливо.
Слова, як лагідні дощі,
Переливаються у звуки.
І виривається з душі:
— У Батьківщини — ніжні руки!
А розум каже: «Зачекай!
Не будь добром така наївна!
Життям і словом захищай
Слов'янську совість — Україну!
Рости і впевнено борись!
Бо вже були часи криваві
Усім, хто сіявся колись
Дрібними квітами у травах».

III

Якщо страждати, то не нам.
Ми й так немало кривд зазнали,
За те, що вірили братам,
Війну «війнонькою» назвали.
За те, що маєм доброту
І вмієм трепетно любити,
Підсунуть істину просту:
— А чим ви будете платити?
І ти, прекрасна і свята,
Маленька грудочко у полі,
Стуливши скривджені вуста,
Замреш від холоду на волі.
І хай мене земля простить,
Що відповім із нелюбов'ю:
— А ми впродовж усіх століть
То хлібом платимо, то кров'ю!

IV

То хлібом платимо, то кров'ю.
Ніхто не скаже: «Молоді!»
То серце довго рани гоїть,
То сохнуть шрами на лиці.
Якби спочатку боронились
Не словом щирим, а мечем,
То б і тепер не опинились
Листком осіннім під кущем.
І ший марно б не крутили:
Чи то на Захід, чи на Схід.
І за вітрами не пустили б
Наш золотий слов'янський рід.
Не йшли б просити у покорі
Свої ж (украдені) права.
А незалежно й дуже гордо
Думки чеканили в слова:
«А будьте прокляті усі,
Хто пне Росію до Русі!»

АНАЛОГІЇ

Сорок пустелею.
Триста в ярмі.
Ті, що боролися,
Гнили в тюрмі.
Ті, що змирилися,
Важко жили.
Ті, що вслужилися,
Зрадні були.
Кажуть: минулося.
Знаю: дарма.
Тим, що проснулися,
Місця нема.
Поле засіяли.
Де той врожай?
Мрія — осміяна.
Віра — чужа.
Душі — руїнами.
Плакать — не смій!
Над Україною —
Волі застій.
Іншого виходу,
Мабуть, нема:
Сорок пустелею
Вже без ярма.

ЗДОГАДИ ЛУКАВІ

Раулю Чілачаві

А ті, що перші грюкнули дверми,
Уже давно долають перевали.
А ми з тобою тихими крильми
Весь білий світ надіями обняли.
Нехай везе при сріблі сивини!
Хай Бог дає достаток їм і силу!
Але тоді, як грюкали вони,
По наших крилах їхні двері били.
А ще я чула... (Як було не чуть?)
Ті протяги за нашими плечима.
Ну, що ж? Нехай радіють і живуть —
Вивершують значимість незначиму.
Думки мовчать, а совість не мовчить —
Жене, як хмари, здогади лукаві:
Над їх сумлінням небо не висить —
Забравши владу, роздувають славу.
А ще майне у здогадах моїх
Таке, що важко віршами казати:
Не доведи, подує в інший бік,
То в інші двері будуть поспішати.
І стануть там, де протягів нема.
І персядуть у зручніші крісла.
І так обляже холодом зима,
Що хрипне голос. І не йде на пісню.
Здається: мить — і з розуму зйду;
Свічу надії підлий час задує.
Ти відчуваєш, друже, цю біду?
Чи так, як інші, крила прилаштуєш?

ВИБАЧТЕ, НІЦШЕ!

Хто нагодує голодного,
той власну душу потішить.

Фрідріх Ніцше

Хлопчики ходять голодні —
Милість просити не годні.
Стукають в двері — відчиню.
Вріжу окрайчик дитині:
— Їж на здоров'я!

Кажете: душу потішила?
Серцю — погіршало.
Думала:
Горе десь за горою
Світом далеким нипає.
А горе:
Поруч зі мною
У гуртожитку хлипає.

Батько — п'яниця,
Мати — повія.
Діти — голодні,
Просити не вміють.
Так, без причини —
Хтось та відчинить.

Книгу читала — відклала.
Дійсність од вимислів —
Гірша.
Як годувала, втіхи не мала.
Вибачте, Ніцше!
Ви — лиш філософ.
Не більше!

В КІНЦІ ЛІТА

Стали в хату оси залітати —
Стало в літі меншати тепла.
Ластівки навчилися літати —
Поспішають в ирій від села.
І поля, віддуннями багаті,
Стрічками стежинок і стежок
Все ніяк не втомляться петляти
Аж туди, де річка і ставок.
І, простивши ластів'ячу втечу,
Берегами змілена ріка
Ще скликає дітвору під вечір
До свого єдиного ставка.
І голенькі, збуджені хлоп'ята
Із розбігу заміряють дно.
І радіє білостінна хата,
Як в старім Довженковім кіно.
Зором вікон проводить літо.
Двері в сіни втомлено риплять:
— Вся родина розбрелась по світу —
Хай хоч оси грітися летять!

ДАЛЬНІ ЖУРАВЛІ

Сурмлять прощання дальні журавлі.

Василь Стус

Вже журавлі тривожать небеса —
Відлітний клин повільно відпливає.
Гаряче літо вусиком вівса
У комірчині тихо висихає.
Вода в ставках спинилась і стоїть.
В тяжкій задумі береги зелені.
На зламі двох натовлених століть
Ця рання осінь просурмить крізь мене.
В прощанні серце вкотре заболить.
Сумне «курли» — відлунням озоветься.
Я прошепчу: «Любіть його, любіть,
Коли вам в небі стрітись доведеться».
І заспішу у мамине село,
Бо вже дорога дальня не під силу.
Та, хоч би як у світі нам було,
Ці журавлі повернуться, Василю.
І принесуть надію на крилі,
У вік наступний кожного покличуть.
І прокурличуть радісній землі
Твої слова, на диво поетичні.

КОЛИ СОЛДАТИ СІНО КОСЯТЬ

А на заставі сіно косять!
Не розбереш із даліни:
Чи Придністров'я прикордонне,
Чи то Подільські долини.
Погоже небо обіцяє
Тримати сонце цілий день.
І косарі такі ще юні,
Такі охочі до пісень.
А навкруги трава зелена.
Понад травною — синь-блакить.
Коли солдати сіно косять,
Земля од радості дзвенить.
Аж вибиваюся із сили —
Хвалю цих юних косарів:
— Якби ви так завжди косили,
То жав би ворог власний гнів!

СКРУТНИЙ ЧАС

Скрутний час не одного скрутив.
Не одного ще скрутить і зв'яже.
У довірливих слів дуже тихий мотив.
Але він вам багато розкаже.

В дев'яностих роках не заплутався страх
В павутинні старого століття.
А бринить на вітрах, що при двох прапорах
Вічна правда свічок не засвітить.

Стогне рідна земля. Плаче світ немовлям.
Скрутний часе, так більше не можна!
В цю хвилину сумну маю думку одну:
Синьо-жовтому — небо погоже!

КРИВДИ ЕПОХИ

12 квітня 1998 року
в телепередачі «Бар Чорний Кіт»
К. Гнатенко та О. Бузина
насміхались із творчості
Т. Г. Шевченка.

В барі котячім ввечері вчора
Словом ганьбили Тараса.
Виродки кволі,
Мало вам горя
В цьому непевному часі?
Зрадно, продажно,
Нощно і денно,
Христопродавницька расо,
Можеш ганьбити всіх поіменно,
Та не чіпайте Тараса!
«Око — за око»?
Хтось таки вирве!
В цьому жорстокому часі
Вигострю слово
Об лезо сокири
Мудрого батька Тараса.
Ваші насмішки —
Кривди епохи.
Відповідь маю по суті:
— Смішно, «панове»?
Смійтеся трохи.
Тільки на кутні!
Тільки на кутні!

О ЦЬЙ ПОРІ

Прийшла пора мені повірить,
Що я сама — також народ.
І все, що рідне, треба мірять
Святою мірою висот.
Минуле треба не забути,
Бо, хоч не хоч: воно було.
І поспішати у майбутнє,
Впустивши вітер під крило.
Складать слова із рідних літер.
Схиляти небо до пісень.
І незалежністю радіти
У голосний серпневий день.
Бо все змінилося в природі:
Дощі із градом часто йдуть.
І всі державники народні
За долар батька продають.
Ніхто не кається в молитві —
Усі правдиві на словах.
О цій порі, неначе в битві,
Неначе в спеку на жнивах.

ХІБА ЦЕ МЕНШЕ?

Пішли в політику поети —
Махнула Муза їм крилом.
Ридають вірші і сонети
Дощем осіннім за селом.
Ридають вірші і сонети,
Поеми думають сумне:
Були в поетів творчі злети,
А зараз — вітер їх жене.
І пригинаються незвично,
І підбігають підтюпцем.
І це не смішно, а трагічно
Перед Всевишнього лицем.
Бо всі приречені до слави
Серед усіх земних незгод,
Успадкували вічне право —
Вмирати гордо за народ.
Вмирати гордо, жити бідно,
Але — не зраджувать слова.
Я не сказала принагідно,
Що можу бути неправа.
Впаду, щоб знов мені злетіти
І вас розрадити плачем.
Хіба це менше нині: вміти
Рубати словом, як мечем?

БЕЗ ІЛЮЗІЙ!

Ілюзії мудрих не тішать.
Минуле — не зовсім минуло.
Поети викрикують вірші
У душі послулі.
Міняється крик — на шепіт.
Міняється біль — на печаль.
Приречену долю поетів
Нікому не жаль.
Не треба ніяких ілюзій!
Те місце од крові вологе,
Де крила підрізують Музам
Руки практичного Бога.

НЕ ЗВИНУВАЧУЮ ДОРОГУ

Не звинувачую дорогу,
Яка чорніє серед дня:
Як пішки йдеш, ламаєш ногу,
Як на коні, падеш з коня.

Не звинувачую дорогу,
Що починається з біди:
Важливо, ідемо до кого
І поспішаємо куди.

З усіх сторін — пилюка сіра
І застережлива рука.
Не звинувачую, а вірю,
Що порятованість гірка.

Бо, хоч би що там говорили,
А возвеличує світи
Не та дорога, що сходили,
А та, якою нам іти.

ДЗВІНКА РІКА

Я сьогодні думку намовчала,
І таку, що варта похвали:
Щоб пропали смутки і печалі,
Світлу радість в серці запали.
Відречися, коли маєш силу,
Од своїх набридливих жалів.
Наче сукню, правду заносили,
Ти — горнився до правдивих слів.
І кажи їх (в риму чи без рими),
Але так, щоб голос твій дзвенів.
Щоб завжди при зустрічі із ними
Хтось сміявся, плакав чи радів.
Щоб усі на світі пам'ятали,
Що лиш правда правдою гірка.
Лиш ріка, висока берегами,
Може бути водами дзвінка.
Літ минулих біди не минали,
Та душа — зосталась молода.
От сьогодні: думку намовчала,
І шумлю, нуртую, як вода.

ВИНЯТКОВА ВИНЯТКОВІСТЬ

Поет — завжди спадкові гени,
Природи виклик, біль землі.
Вміщати в рамочки даремно:
Поетам рамочки — малі.

Ви їх впізнаєте відразу:
У теплім погляді — зима.
І не сприймайте за образу —
Вони на «ти» не з усіма.

І не тому, що горді дуже
Від безкінечної хвали.
А лиш тому, що їхні душі
Не раз обмануті були.

В протесті, жесті — голос крові.
І, як би критик не судив,
Цю виняткову винятковість
Ніхто нічим не замінив.

І, як поет, болючим словом
Цей світ ніхто ще не любив.

І ПІСЛЯ ОСВЕНЦІМУ!

Після Освенціму писати вірші —
це варварство.

Теодор Адорно

Писати вірші — жити не просто.
Це — від реальності до снів
Усе вимірювати ростом
Іще не виказаних слів.

Писати вірші — краять серце.
І світ незатишний любить.
Юнацьких мрій рожеві скельця
В траві осінній не згубить.

Писати вірші — вірить дуже.
З останніх сил тягнути жили.
І розуміти: правда душить,
Але без правди — неможливо.

Писати вірші — йти до смерті
І щастя іншому просити.
Тому земля своїх поетів
Повік не втомиться родити.

КАТРЕНИ ВІД МЕНЕ



*Катрени від мене — то свято буденне.
Куди не поглянь, збідусіль:
Думки необжиті — жаринки з блакиті,
З Чумацького Шляху розситана сіль.*



Тривожуся знову про те:
Сивіє полин не від суму,
Сивіє тому, що не думав,
Чому він так гірко росте.



І крізь хмаринку сонце бачить:
На рубежах усіх століть
Квітує мальва, коник скаче
І Скіфська Баба ще стоїть.



Який прекрасний вечір був!
Як скрипка серце крає!
Усе, що ти уже забув,
Ще вітер пам'ятає.



Дроти аж рвуться від напруги,
А я шепчу тобі: «Прости!»
Ти і не перший, і не другий,
А той, що мав колись прийти».



А пожаліти — ще не любити.
Сльози — солоні на смак.
Нащо ті миті ловити?
Кожна зупиниться й так.

❖
Ти не даруй тендітні орхідеї.
Вони мені неначе неживі.
Люблю тебе вечірньою зорею.
Люблю тебе росою на траві.

❖
Нема закоханих нещасних.
Бог за довіру не карає.
І правда та, яка невчасна,
Нам наші душі не спасає.

❖
Усе, що ми замовили,
Рука руці промовила.
Усе, чого хотілося,
У погляді зустрілося.

❖
В кінці доріг, в кінці життя
Осмілюся сказати:
— Нас не обманює лиш смерть
І очі немовляти.

❖
Дзвінка ріка — у береги!
А я себе — у дзвони слів!
І лиш дерева, як Боги,
Стоять німі серед снігів.

❖
А бути чесною з тобою
Мене навчила доброта.
Ще день, ще два — і стану злою,
Щоб ти у будні не вrostав.



Спочатку: грім у небі блудить.
А потім: дощ на землю йде.
Гримиш. Я плакати не буду.
Од сліз — нічого не зійде.



Хай не хизуються світи,
Що пережити нас удасться.
Якби не я, якби не ти,
То хто б надіявся на щастя?



Немає втоми в ріднім домі.
Тут і кропива — справжнє диво.
І вільно-вільно серце дише,
Де вічну книгу стежка пише.



Коли страждає серце довго,
Я завдаю думкам жалю:
Чи світ покращає від того,
Що я тебе весь вік люблю?



А висота — душі потреба.
Не осуди хоч ти мене.
Я піднімаюся у небо,
Щоб краще бачити земне.



І ми нічого не говорим,
І камінь голосно мовчить
Перед обвалом того горя,
Яке судилось пережити.



Коли минає тепле літо,
Я подумки кажу: «Ну, що ж?
У цім прекраснім білім світі
Ми теж минаємо, як дощ!»



З твоєї турботи, з твоєї любові
У кожному вірші теплішає слово.
З твоєї печалі, з твоєї тривоги
У кожному слові — убого, убого.



Щоби удвох нам не пропасти,
Я згодна жити без тебе.
Злетіть чи впасти, чи проклясти —
Одне обрати треба.



Не помились на першій слові,
Сказавши в зустріч щось сумне.
В мені багато є любові.
Багато! Більше, ніж мене!



Мій гордий дух тебе возносив —
На цілий світ тебе любила.
А ти й прощення не просиш,
Що наступив на білі крила.



Ви пробачте мовчання мені.
Галасливим ніколи не вірю.
Барабани тому голосні,
Що вилазять із власної шкіри.



Летаргія — суперниця смерті —
Мою душу хоронить живцем.
Я не зможу ніколи померти.
Та боюся казати про це.



Скільки всього пережито!
Скільки не здійснилось мрій!
Колосом жита вицвіло літо
В бік недолюблених днів.



Ти словом «люблю» не гріши!
При сонці високої мрії
В нім радість святої душі
І гріх безнадії.



Вода у річці — стигне, стигне.
Листок — на дереві засох.
Я думала, що я єдина.
А я — одна із багатьох.



У серці сад — не зацвіте,
Не буде полум'я горіти.
Скажи хоч слово золоте,
Щоб срібний іній впав на віти.



Спішить дорога, що за нами.
Пилюка — сірістю падé.
Приходить віра тільки снами,
Що краще жити нам буде.

❖
Під стелею рідної хати
Нам хочеться рідних співати.
Бо так воно, друже, ведеться:
Сердечне доходить до серця.

❖
Те знає дорога і стежка вузьенька:
Брехня — не солодка, а правда — гірка.
У білому світі я дуже маленька.
Але без краплини не повна ріка.

❖
Не плач, не журися, на краще надійся.
На білому світі минає усе.
І горе, як море. І пам'ять, як листя.
І вітер у простір твій сум віднесе.

❖
Ні, не стихає голос крові
У поколінні всіх століть!
У запереченні любові —
Ми заперечуємо світ.

❖
Для свого милого та для зрадливого
Попрошу в осені туману сивого.
Нехай живе собі і гірко кається.
Нехай з туманами не розминається.

❖
Для когось я так мало значу.
Для тебе — сонечко в вікні.
Не рви конвалій — нехай плачуть.
Вони красиві, бо сумні.



Майбутнє знає: ми — не бідні,
Ми — лиш долаєм рубежі.
І наші домі — віком рідні.
І світ безмежний — до межі.



Отут, де стрічалися ми,
Оглянься, спинися на мить.
Колись: ці каштани цвіли,
Тепер: кожна свічка димить.



Листок чіпляється за вітер.
А вітер — волі рідний брат:
Летить, спішить за теплим літом,
І не вертається назад.



Не простягай у простір рúки.
І не виказуй словом жаль.
Любов — не радість і не мука,
Світів покинута печаль.



Щоб уміли мене розуміти,
Я б ніколи цих слів не сказала:
— Одцвіло наполохане літо,
Рання осінь іще не настала.



Стало серію важко — випустила пташку.
Стало серію тісно — заспівала пісню.
І молюся Богу, і зітхаю важко
За усіх, у кого ні пісень, ні пташки.



Буду дітям варити борщі.
Пирії на городі сапати.
На адресу моєї душі
Буде вітер пісні присилати.



Де ходило диво, там росте кропива.
Де біда ходила, там одні могили.
Ну, а де троянди пестив ніжний вітер,
Там земля щаслива проводить літо.



Підтвердить факт наївне серце,
Явивши сильні почуття:
Що менше жити застається,
То більше любиться життя.



Як роками життя відболить,
Я тужитиму й там за тобою.
Як почуєш: шумить і шумить,
Знай: мій голос вернувся рікою.



У хуртовині наших днів
Ми вже з тобою не одні.
Із нами радість і печаль.
І те, чого давно не жаль.



Людям щастя не настанить —
Порозносять по кутках.
І від того верби плачуть.
І сумує кожен птах.



Живеш з коханим — світла доля:
Втішайся щастям і молись.
Живеш самотньо — вільна воля:
Надію маєш на колись.



Душа речей невидимо велична.
Не заперечуй істину просту:
Кімнатна стеля нависає звично
І зберігає висоту.



Ніжне серце так часто болить,
Бо не може ніяк зрозуміти:
Нащо людям страждати-любить?
Нащо сонце негідникам світить?



І тріснув лід, і стрепенулось серце.
І зупинилась таємнича мить.
Я зрозуміла, об'єднавши все це:
Ріка у кризі вічністю дзвенить.



Не заздрити, не співчувати,
Не нарікати на всяке горе.
Прожити життя, як проспівати
Чи запливти далеко в море.



Хай на вершину не піднялась.
Не всім до неба дорости.
Зате, коли я піднімалась,
Відчула радість висоти.

❖
Скупішаю. В простір росту.
Шукаю словам простоту.
Мовчання тримають уста:
Не завжди проста простота!

❖
О, слава Богу! Слава Богу!
Що вже підтвердило життя:
Поезія — це не дорога,
Глибока прірва почуття.

❖
Як дві пташини та в однім гнізді,
Як дві гіллячки на одному пні,
Такі близькі ми і такі далекі,
Що, Боже милый, нащо це мені?

❖
Біла ворона по білому снігові
Бігала, бігала, бігала...
І не тому, що згадалось їй літо:
Біле на білому — важко помітити.

❖
Сховав кажан нічну велику тишу
Не в темнім лісі — в себе під крилом.
Поети вірші боєм серця пишуть.
А люди кажуть: «Писано пером!»

❖
Не йди туди, куди тебе не кличуть!
Не вір тому, хто може обмануть!
Кричить велично кожен знак окличний,
Збагнувши правди суть.



Моя дочка малює не слона,
А лопухові зеленюшці вуха.
І сердиться, і журиться вона,
Що кожне вухо не уміє слухать.



Не бий себе в груди — нічого не буде!
Упертості гнів — не попустить.
Що вдариш сильніше, то стане ясніше:
Там пусто.



Я так грішно живу на цім світі,
Не моліться за мене, пан-отче!
Хмарять небо смиренні молитви.
Я люблю, коли сонце регоче.



Ідеш під гору підтюпцем,
Я — за тобою гордо лину.
А день сміється з нас обох
Осіннім листям у долину.



Усі думки мої — пропащі.
А ця — збувається у слово:
Всі безнадії — надій кращі,
Бо обриваються раптово.



У світ піти — це ще не втеча.
Прийти — не значить: уже бути.
Сумним бузок стає під вечір —
Не може ранків призабути.

❖
Не дуже гнівайтесь на мене,
Що я фарбую світ в зелене.
Що я на схилі власних літ
Люблю не спокій, а політ.

❖
Не проганяю вже безсоння —
Думки, мов факели, горять:
Ну, як же так, що всі закони
На боці злочинів стоять?

❖
Ще не кажу, вже відчуваю.
Мої тривоги не малі:
Душа відмовиться від раю,
Бо має пекло на землі.

❖
Читаю гасла галасливі.
А голос мовчки гомонить:
Гора ще миші не родила,
А вже про подвиги кричить.





ПРОГУЛЯНКА З ВЕСНОЮ

Вітри холодні відлетіли.
Зима спроводила сніги.
І лиш одна сніжинка біла,
Як пізня плата за борги:
Летить, кружляє, ніби просить
Не забувати, що весна
Замерзнуть може в ноги босі,
Коли гулятиме одна.
Не плач, сніжинко ніжно-біла,
Твоя сльоза вже мало варта.
Аби лиш сонечко пригріло,
Весна знайде із ким гуляти.
Обніме ніжною рукою,
Огорне леготом шовковим.
Якщо не з кимось, то зі мною
Пройдеться парком вечоровим.
І вже не буде, вже не буде
Тривожних роздумів про те:
Чи січень холодом простудить,
Чи лютий снігом замете.

ЗА СТАРОЮ ЗВИЧКОЮ

Не питаєте в береста,
Чого руки втомлені
І чом цвіт у котиків
Ніжно-голубий.
То весна у березні
Рівчаками котиться
У ріку під Києвом,
У неспокій мій.
То вітри у березні
Чешуть гриви зливами.
І шумить під вербами
«Той, що греблі рве».
То Дніпро-нетверезень
Не вгаває хвилями —
За старою звичкою
На весь світ реве.

СКРЕСІННЯ

Воскресає вода, воскресає...
А простіше — то лід розтає.
В світі більшого щастя немає,
Як вертати прозріння своє.

Я стою над цією рікою,
Де чорніють оба береги.
Прикриваю обличчя рукою,
Щоби люди впізнати не могли.

Поспішають Подолом трамваї.
Електричка, як гусінь, повзе.
Може, тут я на когось чекаю,
Та на зустріч мені не везе?

Може, нікуди більше спішити?
Може, досить себе берегти?
А тако: із обличчям закритим
Під розколоту кригу піти?

Тільки хто це у берег ридає —
Повертає прозріння своє?
Воскресає вода, воскресає!
А простіше — то лід розтає.

Як розтане, стрімке повноводдя
Вдарить в берег, у море спливе.
А прозріння могого народу —
Переллється в стремління нове.

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Крашанка, як сонце, пасочка рум'яна.
Я їду до Церкви у віночок вбрана.
Великодні дзвони дзвонять у весну.
Я несу до Церкви усмішку ясну.

Крашанка, як сонце, пасочка рум'яна.
Я їду до Церкви в білу хустку вбрана.
Великодні дзвони переймає вітер.
Я несу до Церкви своє тепле літо.

Крашанка, як сонце, пасочка рум'яна.
Я їду до Церкви в чорну хустку вбрана.
Великодні дзвони спогади приносять.
Я несу до Церкви свою пізню осінь.

І прошу у серця: «Не жалкуй за літом.
Крізь безлисті віти день ясніше світить.
І ступати легше — втоптана дорога
До старої Церкви, до сумного Бога».

Вчу наївну душу глибше розуміти:
Великодні дзвони — найгучніші в світі.
Великодні дзвони — найдивніше диво.
Дзвонять, дзвонять, дзвонять...
Дзвінко і красиво!

БОГ ВСЕ БАЧИТЬ

То сумую, то радію,
То працюю до втоми.
Так всього багато вмію
У своїм сільському домі.

Вчора — грядку посадила.
Нині — гріх: я — не копаю.
Сто робіт уже зробила.
Двісті — ще зробити маю.

Всі підлоги перемила.
Хочу вірш цей дописати.
Жаль, що трохи не спочила
Перед цим Великим Святим.

Жаль, що жаль... Але не буду
Посилатись на жалі.
Бог нас любить, а не судить
На розвесненій землі.

Він, Премудрий, розуміє
Нелегку жіночу долю:
І тоді, як грядку сію,
І, коли іду до столу.

Бог все бачить, усе знає.
Той для Нього много значить,
Хто за долю свого краю
У душі піснями плаче.

КИЇВСЬКА ВЕСНА

ПІСНЯ

Я забуду розлуку і втому.
Коли сонце на обрії зійде,
Довга стежка по схилу крутому
До причалу мене приведе.
Довго буду дивитись на воду —
Милуватись, як хвиля пливе.
Коли сонце на обрії сходить,
В моїм серці надія живе.

А по тому, по тому, по тому —
Аж до Лаври стежками пройдуся.
У Соборі, одвічно святому,
За майбутнє своє помолюся.
І не буде, не буде, не буде
В моїм серці даремних тривог.
За гріхи нас осуджують люди,
Але милує праведний Бог.

Повернуся до рідного дому —
В тиху пристань надій і сім'ї.
І скажу, що увесь в золотому
Над причалами Київ стоїть.
І ріка, і душа — повноводі.
І вже вишні цвітуть у садах.
Наді мною весна верховодить.
Я для неї — завжди молода.

РУСАНІВСЬКА СЛОБІДКА

Квітує знов Русанівська Слобідка.
Старий Славута молодіє знов.
Я не питалася, для чого ти і звідки
В моє чекання болісне прийшов.

Спішили дні осінні відпочити
За обрієм людської суєти.
І я сама, немов каштан розбитий,
Котилася стежками самоти.

— Спинись! — Кричали кам'яні причали.
Назустріч бігли тіні з далини.
А ми стрічались, наче пропадали
Серед чиєїсь згубної вини.

А що по тім? Не скаже навіть вітер,
Куди пливуть вітрила без надій.
Лише слова не втомляться боліти:
«Віддалений», «розгублений», «не мій».

Квітує знов Русанівська Слобідка.
Ідеш. Спинися. Трішечки постій.

МІЙ КИЇВ

Коли мій Київ
Зводивсь над віками,
Жінки хрестились
Тихими руками.
Коли мій Київ
Став самим собою,
Жінки свіtilись
Ніжною любов'ю.
Комусь — ще юний.
А комусь — вже вічний.
Мені — достався
Київ мій трагічний.
Та, поки сонце
У небі синім,
Мені мій Київ —
Завжди єдиний.
Клянусь на вірність.
І славословлю.
І теж свічуся
Ніжною любов'ю.

ДАЛЕНІЄ ЛАВРА

Даленіє Лавра, даленіє...
А за нею — горбляться мости.
Гостроверха Київська Софія
Наколола хмари на хрести.
Голосніше моляться монахи —
Смутком слів наповнюють весну.
На дзвіницю посідали птахи
І вчинили мессу голосну.
По молитві застається віра,
Що в душі настане благодать,
І птахи, що повертають з вирію,
Будуть лиш веселої співать.
Далина тривоною бентежить —
Неможливо в'їхати без віз:
З цього боку — Володимир стежить,
З того боку — зирить верболіз.
І Дніпро, як батько незрадливий,
Повноводо думає весь день:
— Процвітає мій одвічний Київ
Серед весен і гучних пісень!

БИКОВНЯ

Не ворошите старые могилы,
Они чреваты новою бедой!

Васілій Федоров

І розорали, і розкопали,
Кості зотлілі подоставали.
Землю зрівняли — ями засипали.
Перемішали нищих з великими.
Світ дивувався: «Що це ви робите?
Нащо минуле в сучасному гробите?»
І відгукнулась тиша до тиші:
— Всі тут шукають правду колишню!
Кожна могила, нагло розрита,
Людям не зможе кривди простити.
І зажурилося хмарами небо:
— Люди накличуть біди на себе!
Люди, як діти, знати не знають:
Правду приносять, а не шукають.
І застогнала перша могила:
— Люди убили, я — схоронила!
І застогнала друга могила:
— Люди забули, я — полюбила!
Третя могила вже не стогнала.
Третя могила сумно зітхала:
— Боже мій, Боже! Що воно буде?
Люди не діждуть Страшного Суду!
Вітер над полем дихав журбою:
— Мертвих чіпати — гірше розбою!
Слово Всевишнє теж не мовчало —
Слово думки ці мені нашептало:
— Поки не Дух понад нами, а сила —
Будуть неправди, будуть могили!

Тільки народ мій зовсім не винний:
В наших могилах — інших провини.

ВЕСНЯНІ ХМАРИНИ

Пам'яті Юрія Селезньова

Білогриві коні — весняні хмарини —
Через небо мчаться. Боже мій, куди?
Я не зупиняю. Ти цей світ покинув.
Ну, а вітер в полі — завжди молодий.

Грім гримить. Не страшно. Наступає повінь.
Очерет у водах вже не шелестить.
От і почалися ніченьки безсонні —
Нікого чекати, нікуди спішити.

На коліна вклякну — помолюся Богу:
Хай гріхи не грішні все-таки простить.
Але в хмарне небо не дивлюся довго —
Там іще ясніє погляду блакить.

Ще тривожні звуки звідусюди линуть —
Оживає голос плескотом води.
Чорногриві коні — весняні хмарини —
Через долю мчаться. Боже мій, куди?

ПРИ СВІТЛІ КИЇВСЬКИХ КАШТАНІВ

Пам'яті В'ячеслава Чорновола

При світлі київських каштанів,
При ніжнім золоті кульбаб
Моя душа, як свічка, тане.
Здається, світ спасти могла б
Від збайдужіння до прозріння
На вже розвесненій землі,
Від тих доріг, де чорні тіні
Ховають смутки і жалі.
І я, безвинна, наче винна:
Його — нема, а я — жива.
Погляну в небо: синьо-синьо —
Аж захмеліє голова...
Так урочисто і прекрасно
Зелене листя мерехтить.
Немов живу не в цьому часі,
Де страшно вижити, щоб жити.
Немов не зраджена довіра.
Неначе правда не крива.
Немов думки не Чорно-вільні
І не наболені слова.

ДВАДЦЯТЬ П'ЯТОГО ЛИПНЯ

25 липня 1913 року
на Київському вокзалі стояв вагон
із тілом Лесі Українки.
Прощання тривало з 12 до 13 години.
Потім вагон закрили до 26 липня —
дня похорон Лесі.

Весь народ поспішає. Я скорботно стою.
І ніхто не питає про тривогу мою.
У відкритім вагоні на годину одну
Тут колись охорона відкривала труну.
Довго плакали рідні. О, години сумна,
Таж вона по обіді знов зосталась одна.

А на завтра — на цвинтар! Всі букети — ніщо!
Тільки тиха молитва. Боже милий, за що?
Ще ж і старість далеко. І пісні — голосні.
Від липневої спеки — у досвітні вогні.
Зосталися від муки незрадливі слова.
Передчасна розлуко, ти завжди неправа.

То лиш тіло сховали. А безсмертна душа
Довго-довго блукала. І до мене прийшла.
Прошептала-сказала: «Я сумна, як зима,
Що колись на вокзалі ночувала сама».
Я душі відказала, як підсудний судді:
— Я ж іще, моя мила, не родилась тоді!

А вона лиш зітхнула: «Як багато в вас справ,
Що усі ви забули, де вагон той стояв!
Чи ви так обідніли? Чи не пахнуть квітки?
Чи уже постаріли іще в юні роки?
Таж хіба я не рада ваш побачити день?
Чи не вам я у спадок наспівала пісень?»

ДО ЕКСКУРСІЇ В ХРАМІ

Експурсія у Храмi. Глянули. Пішли.
Нiчого ще не встигли полюбити.
До молитов душі не піднесли —
Впустили смуток і пригнали вітер.
І знов у землю: туп, туп, туп...
Аж поки ноги не здолає втома.
Не всі стежки до правди доведуть,
Хоч всі маршрути вибрані — відомі.

Ішли б собі гуляти у поля —
Туди завжди прогулянки доречні.
А тут, у Храмi, світиться земля,
До святості одвічної приречена.
І ти мене, мій Боженьку, прости:
Я не даремно гніваюсь сьогодні
На цих людей, байдужих і пустих,
Що навіть свічки запалить не годні.

Ідуть собі отарою — і все!
Цікаво трохи, більш — незрозуміло.
Неначе час не забуття несе?
Неначе світ не світиться так біло,
Щоби хреста вустами цілувать,
Святі молитви небесам шептати?
Я йду до Храму душу лікувать.
І не дозволю жуйки тут жувати!

РОЗДУМ У ТЕАТРІ

Говорімо високі слова!
Відкриваймо наболені душі!
Поки правда на світі жива.
Поки славу погорда не душить.
Коли голос наповнює зміст,
Звичайнісінькі жести — яскраві.
Не потрібно ніяких куліс,
Театральні підвищення — зайві.
Говорімо себе для людей.
Говорімо довірливо, просто.
В світлі рампи і в світлі ідей
Ми з народом однакові ростом.

Так гадала, а вийшло не те.
Тільки стала на прибраній сцені,
Як почула: «Не там стоїте!»
Й опустили куліси на мене.
Я стою. Я мовчу. Я німа.
Осоромлюсь, але не пригнуся.
Якщо в мене таланту нема,
То під землю нехай провалюся.
Вибухаю в думки. А слова
Запеклися під серцем чутливим:
Кожен має високі права —
Буť актором чи просто щасливим.

ГЕРБЕРИ-КВІТИ

Їх продають в підземних переходах,
Де всі кутки нещасними тісні.
Сільські жінки — кровиночки народу —
Пучки цибулі тикають мені.
І страж Закону сердиться законно:
— Ідеш — іди! Спинилася чого?
А я дивлюсь на квіти закордонні.
Почую ціну й вигукну: «Ого!»

Гербери-квіти звідкілясь привозять.
Гербери-квіти сонячно горять.
Гербери-квіти урочисто носять.
Мені гербер — не треба дарувать!
І не тому, що жовті на розлуку,
Що вирости не з рідної землі,
А лиш тому, що відсахнуться руки,
Відчувши дріт при ніжному стеблі.

З думок букети бережно складаю:
Чи не бідуєм з власної вини?
От возять квіти із чужого краю.
А в нас хіба не вирости б вони?
А може, ми цибуляно уперті?
А може, ми не вмієм торгувать?
А може, нам ніколи не доперти,
Як в ніжні квіти дротики стромлять?

МОНОЛОГ ДРУЖИНИ ПОЕТА

Душа іще на подвиги чекала,
А наші дні вже подвигом були.

Борис Мозолівський

Обсипався день білоцвітом,
Забувши під вечір усе.
І мрія — розвіялась вітром,
І спогад — розрад не несе.
І, що мені мовлене слово
Про друзів, про вірші, про час,
Як більше не буде любові
Такої святої, як в нас.

Багаття душі відгоріло.
А пам'ять лиха береже:
Легкі твої руки, мов крила,
Що вічність згорнула уже.
Так сумно осінні дерева
Шумлять до сирої землі.
Минуці і зовсім даремні
Самотнього серця жалі.

Я лютій зимі не піддамся.
Не голос віщує, а глас:
Не ми пропадаємо в часі,
А час пропливає крізь нас.
Любов без визнання любові —
Міраж у забутому сні.
Останнє немовлене слово
Навік заніміло в мені.

Ти є ще! На зламаній долі
Надія долає печаль.
Ти просто у скіфському полі
Шукаєш свою пектораль.
Не першу, а другу і третю.
І кінь твій копитами б'є.
Не може душа твоя вмерти,
Допоки у світі я є!

ПОЕТЕСІ МАТІОС

Сонце — нове щодня.

Геракліт

Матіоли цвітуть, матіоли!
Їх зриває сумна Матіос.
Не питайте у жінки ніколи
Чи забула, чи любить когось.
Ви їй просто, як вмієте, вірте.
А, як ні, не дивіться в той бік,
Де суконка тріпоче на вітрі,
Прирікаючи спокій навік.
Де рука над квітками зависла
Так непевно, мов хоче сказати:
— Не зірву, а залишу навмисне —
Хай для когось весь вечір пахнуть!
І прибудуться луни з-під лісу.
Припливе позаобрійна синь.
Щоб обняти не жінку, а пісню.
Чи хоч тиху над квітами тінь.
Ніч про вечір спокійно забуде.
Переможно зітхне Геракліт:
— Завтра сонце нове уже буде —
Інша жінка зриватиме цвіт!

ЕЛЕКТРИЧКА ДО КИЄВА

Електричка до Києва: стук-стук...
Кожна рейка, як вдалий рядок.
І нічого не може збагнуть
Довгов'язий Петрів Батіжок.
Ну, навіщо старався отак:
Сині квіти лишав на стеблі,
Коли люди до міста спішать,
Навіть ті, що родились в селі?
І, схиливши на стежку свій жаль,
Батіжок тихо плаче росою.
Добрий коник — одвічний скрипаль —
Його сльози втішає струною.
А метелики білі летять
І на рейки лискучі сідають.
Ніжні крильця тривожно тремтять
Під ті звуки, що скрипочка грає.
Ми в дорозі. Нам душно і зле.
У вагонах завізно на лавах.
Електричка везе і везе...
Та все далі від стежки у травах.
Обривається вдалий рядок,
Але думка ще хоче питати:
Хто розрадить Петрів Батіжок,
Як скрипалик натомиться грати?

КИЦЯ

— За гривенку цю кицю продаю!
Потрібні гроші, щоби їй щастило!
І, полюбивши вигадку свою,
Мале дівчатко усміхнулось мило.

Я не люблю ласунчиків-котів.
Вони мені в дитинстві набридали:
То яйця крали з наших курників,
То криками у березні лякали.

Дитинства час зостався за селом.
А я на світ дивлюся, мов дитина:
То поділюся словом, як добром,
То за добро віддячити повинна.

Та, пожалівши дівчинку чужу,
Купую кицю, злякану, голодну.
Батьки долають бідності межу —
Самі себе утримати не годні.

Усім потрібно вижити, щоб жить.
А дітям ще і хочеться радіти.
Маленька киця жалібно нявчить.
І я не знаю, де її подіти.

МАТЕРИНЬКА ДЛЯ КАШТАНІВ

Який ти карий! Дивишся згори.
Гляди, заб'єшся, кожушок загубиш!
А вітер кленам буде говорить,
Що ми тебе, маленького, не любим.

Який ти гарний! Відсвіт золотий.
Та я тобі повинна нагадати:
Ти будеш ще у вересні рости,
Мені — іще і в жовтні сумувати.

Який ти вільний! Схочеш — упадеш.
Не на асфальт, то на траву прив'ялу.
Як не когось на стежці доженеш,
То біля мене спинишся помалу.

І я зрадію: «Боже мій, це ти?»
Теплом долоні лагідно зігрію.
А поки що: дивись із висоти,
Уважно слухай, про що вітер віє.

І не журись в облозі самоти,
Коли тебе не кожен зрозуміє.

ЗАМОВЛЯЮ МУЗИКУ СЛОВАМ

РОМАНС

Мар'янові Гаденку

Я сьогодні признаюся Вам,
Що душа на спогади багата.
Замовляю музику словам,
Замовляю успіх на відплату.

Замовляю квіти на рояль.
І розмову тиху поміж нами.
Вічну радість і одвічний жаль
Я сама не викажу словами.

Замовляю небо у зірках.
Теплий вечір — також замовляю.
Хай Ваш голос і мої слова
В ніжній пісні тихо спочивають.

Хай пливе мелодія легка,
Як туман над бистрою рікою.
Хай тремтить на клавішах рука
При звучанні музики такої.

Пригадаю те, що відбуло,
Доєднаю те, що є сьогодні.
Я клянуся небом і крилом:
Ви мені відмовити не годні!

ЛЮБЛЮ РОМАНСИ!

Ларисі Недін

Люблю романси!
Це — не пісня!
У слові — вибух почуття!
Та все про те, що нам не пізно
Вуста довірити вустам.
Бо, як не є: душа святкує
Свою любов, немов печаль.
І відчайдушно романсуєм,
Переступивши власний жаль.
Переступивши біль розлуки,
Переосмисливши життя,
Переливаємо у звуки
Всі потаємні почуття.
Я не вдаюся до перебільшень.
І не нав'язую свій смак.
Люблю романси! Все, що інше,
Мене зворушує не так.

ГОРИ, МОЯ СВІЧКО!

I

Гори, моя свічко, гори!
Блакитним вогнем догори!
Чужі тебе руки сукали
Із воску моєї печалі.
А я тебе, свічко, купила,
Щоб ти мені ясно горіла.

Душа не попросить,
Вогонь не розкаже,
Що темно у Храмах
Від чорної сажі:
Із нашого смутку,
Із нашого горя.
Вогонь — тільки гасне.
Вогонь — не говорить.

II

Гори, моя свічко, гори!
До тої страшної пори,
Як стане у світі
Нерадісно жити,
Як сили не буде
Тебе запалити.

Обвуглена свічка
Беззахисно тліє.
Погасне, то згасне
Остання надія.
Кінець — не ридання
Чи грудка об дошку,
А скручена нитка
Без крапельки воску.

III

Кінець — коли в гості
Зберуся до мами,
Затиснувши свічку
Нікими руками.
Він — буде не скоро.
Він — прийде з роками.

А нині, мій Боже,
Так хочеться жити!
Єднати у Храмі
Блакить до блакиті.
Хоч думка в тривозі
І серце болить,
Горить моя свічка.
Яскраво горить!

ВІРШ-МЕТЕЛИК

Цей вірш-метелик впевнено літає —
Шукає квітку ніжної душі.
А я по стежці бережно ступаю,
Сама себе вмовляю: «Не спіши!»
Минувся день турботами чужими.
Минеться ніч у розпачі безсонь.
Ростуть на стежку прутики ожини.
У бік межі — легенько відсторонь.
Бо вірш-метелик, подиху ніжніший,
Боїться тіні власного крила.
Він так не схожий на ті інші вірші,
Якими я відома вам була.
І ви його довірливо вітайте.
На ніжні крила сумнів не кладіть.
Моє ім'я при нім не називайте,
А просто так любіть його,
Любіть!



ЗГАДАЙМО ВИБОРИ МИНУЛІ

Які ж вони добрі були ще недавно!
Коли обіцяли за голос любов.
А нині... Ну, що я? Хіба не відомо,
Яке нас майбутнє очікує знов?!

Говорять — послухай! Повір, коли вмієш!
Слова — не полова: вогонь не тріщить!
На власних надіях душі не нагрієш —
Безликі примусять безлико нас жити.

Погано судити поетам не личить.
Тому лиш згадаю без тіні вини:
Безликість ліпила на стіни обличчя,
Закривши собою початок весни.

Тепер не примусиш народ свій любити.
Обіцянки мерзнуть у полі зими.
Безликі плакати дощами розмиті.
За вчинки безликих вже платимо ми.

Дерева на вітрі — самі висихають.
Безликі — вдягнули заморські плащі.
І скільки себе я в житті пам'ятаю,
У нас на Україні — дощі та дощі.

ПРИКРА ПОМИЛКА

МОЖЛИВЕ

«Верховна зРада» — літеру одну
Приніс холодний задніпрянський вітер.
І сам Ткаченко гладив сивину:
— Таке напишуть! Важко зрозуміти!
А Матвієнко гнівався: «Ганьба!»
Сміливий Заєць голосно сміявся.
Вітренко в бік Павлуші Мовчана:
— Ну, що, поете, вірші дописався?
Але Мовчан у бороду мовчав.
Він розумів, що помилка — закралась.
А зал — шумів! Негайно вимагав,
Щоб редколегія прилюдно вибачалась.
Бо слово було змістом навідліг.
Усі газети миттю розкупились.
І Рада-зРада, цитькнувши на сміх,
Уже «серйозні висновки» робила:
— Закрийте газету! Сором і ганьба
На рідну владу отаке писати!
І депутатська збурена юрба
Почала знов значимо засідати.
Один із зали правду говорив,
А другий в залу правдою хвалився.
А факт — дефактом: пізньої пори
Старий коректор просто помилився.

ОСІНЬ І МИ

Крізь золотаву просинь
І крізь туман імлистий
Прийде селянка-осінь
Спочить у наше місто.
А ми, такі невдячні,
Уперті до нестями,
Перепитаєм лячно:
— Ота, яка з дощами?
І, не сказавши й слова,
Переборовши втому,
Вона вернеться знову
У поле, як додому.
І ми, такі невдячні,
Уперті до нестями,
За нею не заплачем
Ні листям, ні піснями.

НАУКА — НЕ ВІД БУКА

Якщо ваша книжка не прибуткова,
то нащо її видавати?

Ярослав Солтис

Воно б і так дожити віку,
Відклавши вірші та пісні.
Але душа, од слів велика,
Весь час нуртує у мені.
І я, що зроду не просила,
Таки промовила сумне:
— З'явіть, панове, Вашу милість:
Не дайте — видайте мене!
— Хіба Ви класик?
— Я не знаю.
У класах діти щось вивчають.
А пан ізвисока питає:
— Що? Ваші вірші цінність мають?
Я гордо кинула: «Бувайте!»
З кімнати вибігла прожогом.
— Куди Ви? Прошу, зачекайте!
Уже почула за порогом.
Став білий світ мені не милий.
Мовчу, як пташка під кущем.
Були невдачі, мерзли крила.
Тепер: принизили іще...
Але наука — не від бука.
Вона даремно не пройшла:
Не простягай благальну руку,
Щоби не ранилась душа.
Не йди з багатим на розмову,
Коли у нього на умі:
Спочатку гроші, потім слово.
Слова, що продані,— німі.

ОЦЕ БАГАТСТВО!

Торгуєте? Є грошики у вас?
Та що на них ви купите у світі?
Сховаєте у Банках про запас?
Потішитесь курортами у літі?
А що, як Банки «лопнуть» чи «згорять»?
Південне сонце не завжди корисне.
І те, що вам вдалося вторгувать,
Раптовим горем у житті зависне.
Нехай не так! Хай Бог вас береже!
Але під вічним і високим небом
Вам не потрібні вірші Беранже?
Правдивого Шевченка вам не треба?
А жаль! В поетів — чисті голоси.
І скарб душі — заховано у Слові.
І тішить срібло в крапельці роси,
Що на траві видзвонює шовковій.
Струнких тополь червінці золоті
Щоосені у просторі кружляють.
Оце багатство! Заздрили б «круті»!
Про цей прибуток ще вони не знають.

ЕТЮДИ РІДНОГО МІСТА

85



Біжить дорога прямо на Майдан.
Як хочеш — йди, а ні — згори дивися.
Втікають ночі від ясних світань.
І ти за день майбутній помолися.

Біжить дорога. Значить, крутизна
Потрібна людям для своєї долі.
Сумних снігів священна білизна
У ріднім місті — наче серед поля.

Гудуть мотори. Музика мовчить.
Двадцятий вік живе останнім роком.
Дай, Боже, всім не просто лиш дожить,
Зміцнити Дух, незламний і високий.



Нарешті ми позбулися Кремля —
Годинник міста без фальшивих дзвонів.
Від наших ніг вгинається земля.
Ходімо швидко, бо вітри доганяють.

Коли зачують кроки вдалині,
Вони, як ми, нарешті зрозуміють:
Що, наче квіти, одцвітають дні,
І, як піщинки, губляться надії.

Бо живемо у просторі зими,
Де заметілі сіються на очі.
Мов на Майдан виходили не ми
Велике щастя волею пророчить.



Цей тихий вірш, як небо голубе.
Моя душа у ньому заясніла.
В зимовім сквері згадую тебе.
І кожна згадка, як сніжинка біла.

Ота, що мить долоню веселить,
А після тане тихою водою.
І я не стану довго сніг ловить,
Щоб не зтужитись болем за тобою.

Бо не вернути втрачені жалі.
Пекучий жаль єдиної сльозини
Мені підкаже: всі світи — малі
Перед стражданням кожної людини.



Ану мовчіть, столичні брехуни,—
Нехай зі мною музика говорить!
Я доросла до власної вини —
Любити день піснями неозорий.

Такий концерт: і скрипка, і струна
Злились в єдино: голос і людина.
«Будова світу — Скіфська пектораль».*
В руках поета — світова перлина.**

То відбулась гармонія душі:
Висока мрія все-таки збулася.
Ану мовчіть! У вічність не брешіть!
Я вірю: Правда в Слові збереглася.

* Рядок із вірша Оксани Чубачівни

** Скіфську пектораль знайшов поет
Борис Мозолевський.



Водицю п'ють з калюжі голуби,
І знов кудись тихенько відлітають.
Ти голубів за це не розлюби —
Вони не винні, що криниць не знають.

Сьогодні день — проміння золоте.
А завтра — дощ холодними цівками.
Ці голуби не відають про те,
Що є дерева з ніжними руками.

Живуть під дахом, наче кажани.
Збирають крихти у старому сквері.
Сивенькі злидні — на землі вони,
А, як у небі — птахи срібнопері.



Музей села за містом гомінким.
Вогонь в оселях звично не палає.
Лиш трусить небо золоті зірки
У криниці, де листя висихає.

Агов, мій роде, страчений увесь!
Агов, народе, змучений до краю!
Бурштинний місяць закотився десь.
Ніхто його у травах не шукає.

Тут гірко пахне жовтий молочай.
Тут посивіли полини від тиші.
За кожним тином десь сумує гай.
І я цей сум словами не опишу.



Вже не іду — ступаю помаленьку.
Сказати можна: «Все вже відбуло!»
Але у сквері імені Шевченка
Струнка тополя струшує крило.

І день ясний за мною поспішає.
І вітер ніжно дихає в лице.
І тінь прозора бережно спадає
Неначе просить: «Думай не про це!»

Та я у сквері спочивать не сяду —
Зелені лави біло замело.
Це вже пора холодних снігопадів?
Чи лиш тополя струшує крило?



Володимирська Гірка цвіте
У прожекторі жовтого кола.
Я сьогодні згадала про те,
Що не можна забути ніколи.

Ти — щасливий. І я — молода.
Каруселі озвучують місто.
І весняна Дніпрова вода
Переймає мелодію Ліста.

Обпікає цілунок вуста...
Я соромлюсь і гордо втікаю.
Вечорова алея — пуста...
Каруселі чомусь не кружляють.



А над берегом — знову туман!
І даремно всі чайки кричали.
Не доїде наш батько Богдан
До самотніх Дніпрових причалів.

Зупинився на вічні віки —
До Воріт Золотих не доскочив.
І не бачить, як берег ріки
Вечоровий туман заморочив.

Як пірнає небесна блакить
У холодну отруєну воду.
Володимирів хрест височить.
І зоря над Черніговом — сходить.



Цвітуть розкішні канни у Саду.
А Сад — не сад, а назва ботанічна.
З малим онуком погуляти йду.
Як для поета, то звучить незвично.

Якби «з коханням», чи «з тобою вдвох»,
Тоді б слова інтимності набрали.
А так — лиш серце соловейком «тьох»,
А так — лиш стежка слід наш заспівала.

— Туп! Туп! — Під гору ніженьки малі!
— Туп! Туп! — В долину, хлопчику коханий!
Таке велике щастя на землі —
Любить онуків і розкішні канни!



Стоять дерева в Бабинім Яру.
За ними стежать їхні власні тіні.
Кульбабку сиву бережно зірву,
І запитаю: «Хто тебе покинув?»

І місяць травень буде гомоніть
Рудим джмелем, наляканим до краю:
— Уже багато поминальних літ
Я ці кульбаби сиві покидаю!

А я зітхну: «Мій болю неземний,
Людські печалі не розвіяв вітер —
Жорстока пам'ять давньої війни
З усіх ярів тривогою ще світить».



Весна — художник. Намалює квітку.
Якщо не білу — ніжно-голубу.
Це знає вітер. Це з усього видко.
Це викликає радість і журбу.

І Голосіїв — ранками голосить.
Старий Печерськ — тополями шумить.
Низький Поділ — подолом воду носить,
Щоб ніжним квітам не хотілось пить.

Зітхне земля, асфальтами покрита,
І поміж плит проріжеться трава.
Весна — художник дуже знаменитий:
Високий стиль, традиція жива.



Лужков про Київ згадує в Москві.
Про теплий Крим всі шовіністи мріють.
І я думки, стривожені такі,
Ніяк уже розрадити не вмію.

Імперська сила корчиться весь час
Сама в собі, як гаддя у проваллі.
А що, коли заявиться до нас,
І заволає: «Мы завоевали!»?

Бо в шовініста логіка проста:
«Моє навіки» й «так повинно бути».
Великий час історії настав.
Мокві* Москви нелегко це збагнути.



Я не люблю політиків — і все!
Хоч і вони надіються на краще.
Тягар життя простий народ несе:
Усе, що має — у державну пащу!

І «Арсенал», «Ленкузня», «Більшовик»,
Колишня гордість Києва, пропали.
І безробітним ходить робітник
На приміські обшарпані вокзали.

Важкі валізи дамі піднесе —
Якусь копійку для сім'ї заробить.
Я не люблю політиків — і все!
Вони цей світ інтригами угроблять.

* Моква — вічне болото.



Гуде Святошин соснами у ніч.
Мала Ірпінка душиться під льодом.
На берегах одвічних протиріч
Двадцятий вік безбожно верховодить.

Старі будинки сипляться уже.
Нові такі, що довго не пробудуть.
Питаю в ночі: «Боже мій, невже
Нас наші діти завтра не осудять?»

За те, що вміли просіки рубать
І так бездумно місто будувати,
Що ні стежок у травах відшукать,
Ані балкон од вітру заховати.



Цю станцію назвали: «Лісова».
Не «Піонерська»! Де ті піонери?
Не новизною — назвою нова,
Вона охоче відкриває двері.

Але не в ліс, який не відшумів,
І не у степ, де верховодить вітер.
Лиш вийдеш, глянеш,— простір заряснів
З усіх світів навезеним лахміттям.

І прямо з рук усе тут продають:
Продукти, светри і коню підкову.
У назві, справді, лісова є суть:
Чого ще вартий глузд наш нездоровий.



Збігає час весняною водою.
Не поспішай! Його не здоженеш!
Лише махни спокійною рукою,
Скажи слова. Але спокійні теж.

Забудь образи на старім вокзалі —
Нехай в торби цигани заберуть.
Тримайся слів, яких ще не сказали,
Але, які надію принесуть.

Бо час — філософ. Не мудрує довго,
Коли нуртує повинь весняна.
Не поспішай! Нехай спішить дорога.
До Берковців* вона завжди одна!



Невідомий солдат — не відомий —
Вічний символ при Вічнім Вогні.
За рікою, на березі тому,
Голубіють русанівські дні.

А там далі — розкинувся простір.
Коли глянути зором душі,
Зрозумієш, що зовсім не просто
Про звитяги словами грішить.

Відсміялися маки у полі
Лиш йому — не тобі, не мені.
Безіменно загублені долі —
Вічний докір при Вічнім Вогні.

* Берковці — київський цвинтар



Недільний день. Зітхає Стадіон.
А на табло рахунок — небагатий.
Цей Стадіон, як той великий слон —
Кого завгодно може затоптати.

Він притаїв минулого жалі
За тим, що важко виказать словами.
Руді джмелі — болільники малі —
Ведуть розмову тиху з голубами.

А я кричу із власного вікна
Надривисто, зухвало і тривожно:
— Уже весна! Ви, чуєте? Весна!
Сьогодні вам не виграти не можна!



Я твердити повік не перестану
(За вигадку поетів не карають!):
— Не одцвітають київські каштани
Навіть тоді, як листя опадає!

Навіть тоді, як снігом занесе
Безлюдні площі і нічні трамваї,
Каштан свій цвіт до неба піднесе,
І, наче свічку, бережно тримає.

Болить рука-гілляка — то пуста.
Аби лиш люди помічати вміли,
Як він для них закохано цвіте
У вік двадцятий, болем наболілий.



Цей вік двадцятий, болем наболілий,
Вже натерпівся кривди і принук.
Якщо цей світ ще застається білим,
То лиш тому, що не шкодуєм рук.

Будуєм Храми, садимо дерева.
І світанкові вулиці метем.
О, рідне місто, знаю: недаремно
На цій землі, страждаючи, живем.

Минуть роки, забудеться немало.
Та відгукнеться в гомоні віків:
— Михайлівський таки відбудували!
Стоїть і сяє золотом хрестів!



ГАННА
ЧУБАЧ



Вічна
жінка



Я — ЖІНКА!

Нехай мені доля вготвила муки:
Не камінь на плечі, а цілий обвал.
Я буду до щастя простягують руки.
Я буду молитись на свій ідеал.

Нехай моя доля знедалено плаче.
Карає і мучить нестерпним життям.
Я — все-таки сильна! Я — щось-таки значу!
Я — світ цей дивую красивим дитям!

Накотяться біди — то мушу здолати.
Підкотиться туга — то мушу мовчати.
Немеркнуче світло: я — жінка, я — мати!
Запалена Богом остання свіча.

І, хто мене кине,— покинутим буде.
Хто словом осудить,— осудиться сам.
Земна і небесна. Такою перебуду.
Такою достанусь грядущим вікам.

ЛЮБИ МЕНЕ ТАКОЮ, ЯК ТЕПЕР...

Люби мене такою, як тепер:
З утомою під віями сумними.
Щоб назавжди до губ моїх притерп,
Щоб назавжди зостався невтолимим
Цілунок погляду тривожний.
Щоб не було — чи можна, чи не можна.
Щоб не журить зневірою серця.
Люби мене святково і побожно,
Як любить пісня гарного співця.
Люби мене і ніжно, і жорстоко.
Люби без слів, без квітів і надій.
Як любить день світанок синьоокий,
Як любить берег стишений прибій.
Люби мене, мій милий, довгі роки.
Навіть тоді, коли уже не мій...
Я — вічна жінка, почуттям глибока.
І ти мені — ніколи не мілай!

ГРАНИЧНО ПРОСТО

Мені зосталось мало жити.
Ще менше — бути молодю.
І я не стану ворожити —
Піду на зустріч із тобою.

І ти приймеш мене як гостю:
Посадиш в крісло, мовиш слово.
І вийде все гранично просто
Від поцілунків — до любові.

А після... Боже мій, навіщо
Було приходити сюди?
Висока влада чоловіча
Підкорить серце назавжди.

І стане важко, стане гірко.
Але вже нікуди втекти.
І новорічну в небі зірку
Моїм рукам не досягти.

Не відректись, не відмолити,
Того, що скоєно любов'ю.
І я захочу довго жити.
Ще довше — бути молодю.

ЩЕПА

Ця щепка маленька
Уже зелене!
Як важко рости їй,
Те знає лиш сад.
Ця щепка єдина
Мене розуміє,
Хоч тим, що не має
Ніяких розрад.

Таки прижилася
В чужому корінні!
На першій листочку
Метелик цвіте.
Ідеш — оглянися!
Поглянь, яка гарна!
Як боляче зрізав —
Не визнаєш про те.

РІЗНІ СИМВОЛИ

Я — Козеріг! Мені не все одно,
Про що співає на вершинах вітер.
Мені таки природою дано:
Любов до слова, що у душу світить.
І Гороскоп таки не помиливсь:
Вода й Земля — найбільші дві стихії.
І ти мене, мій Раченьку, не бійсь.
Тебе, як я, ніхто не зрозуміє.
Повзеш задком в підводній темноті.
Ставки — міліють, ріки — висихають.
Мій гордий дух — витає в висоті.
Твій — у намулі черв'яків шукає.
Та ця несхожість не лякає нас.
Мені — красиве, а тобі — корисне.
Тобі — надію подарує час.
Мені — надійно навіть рак не свисне.

СКРИПКА БИ НЕ ГРАЛА...

Скрипка би не грала,
Якби не той смічок.
Чоловік би жінки не бив,
Якби не язичок.

Із народної пісні

Без малого смічка
Скрипочка не грає.
Кажуть, без печалі
Радості немає.
Що мені той смічок?
Я не вмію грати.
Нащо мені радість,
Як печалі мати?
І сміється вітер:
— Молода та рання!
Не буває щастя,
Як нема страждання.
Я вітри думками
Бережно спиняю:
— Скільки не страждала,
Радості — не маю!
А коли буває,
То минає швидко.
Не звучить струною.
А бринить, як нитка.

ДУША ЧИ СКРИПКА?

З'єднався голос із струною.
І так співають, мов ридають.
Неначе сніжною югою
За мною роки замітають.
Неначе світ увесь із муки
Чи крають серце гострі леза.
Це пережиті вже розлуки
З усіх боків за мною стежать.
Душа здіймається за хмари,
І там сама себе шукає.
А скрипка — грає, скрипка — марить.
Немов за щось когось карає.
Я відкладу на потім вірші.
Нехай хоч слово не страждає,
Що я не знаю, кому гірше:
Душі?
Чи скрипки, що ридає?

ТІЛЬКИ БІЛЕ!

Тільки біле! Тільки біле!
Та втручається сусідка:
— Ти б темніше щось наділа!
— А навіщо? А на дідька?!
Чорні ночі... чорне горе...
З-під моїх чорнючих літ
Утекла душа під зорі,
І у білому стоїть...
Плаття біле шлюбне мала.
Як помру, в таке ж вдягніть:
Щоб усі на світі знали,
Як любила білий світ.
Як тужила лебедино,
Як страждала: болем-біль.
Як на всіх моїх провинах
Виступала біла сіль.
Не про все іще сказала,
Перебила знов сусідка:
— Ти б скромнішою здавалась!
— А навіщо? А на дідька?!

ТОНЕНЬКА ПАВУТИНКА

Якби не ти, то нащо квіти?
Якби не квіти, нащо сад?
Такі думки навіяв вітер,
Такі слова настукав град.

Але тоненька павутинка
Весь день між вітами дзвенить,
Що я тобі погана жінка:
Не вмію порать, як любить.

Смугастий жук городом бродить.
Порожні відра світять дном.
А я від того дуже горда,
Що маю квіти під вікном.

Не підганяй коротке літо —
Не говори сумні слова.
Піди, послухай павутинку.
Вона, мабуть, таки права.

І ВОГНИК, І ДИМ

На білій подушці — смаглява рука.
І вогник цигарки — печальний.
Яка я, мій милий?
Признайся, яка?
Боюся почути:
«Звичайна!»
Такі ми недавно щасливі були,
Що серце заходиться болем.
Скажи мені, милий,
Покинеш коли?
І хочу почути:
«Ніколи!»
А ніч за вікном розсипає зірки.
І жодної в долю не кине.
— Чому ти, мій милий,
Зрадливий такий?
— Тому, що не можу покинути!
І вогник, і дим навівають сумне.
Стає мені тяжко і вбого.
— Не можеш покинути її чи мене?
— Тебе і її, і нікого!

СИНИЙ ВЕЧІР

Синій вечір.
Ні зорі,
Ні якогось дива.
Тільки вишня у дворі
Одцвіла красиво.
І стоїть у синяві —
Тихо дозріває.
Цвіт рожевий на траві
Вітер не чіпає.
Даленіє далина.
Самотіє хата.
В синій вечір
Я одна
Буду вишні рвати.

НЕ ПЛАЧ, МОЯ ВЕРБО!

Не плач, моя вербо! Не плач, моя мила!
Сама я сьогодні — плакуча верба.
Відтоді, як мати лежить у могилі,
На серці моєму хмаринна журба.

І вітер весняний розкрилює крила.
І квіти найперші у душу цвітуть.
Не плач, моя вербо! Не плач, моя мила!
Бо сльози, як грози, на землю падуть.

Прокинулась тиша. І м'ята запахла.
І чую, як шепче верба до верби:
— Нам, вербам, на долі судилося плакати
Від горя людського й твоєї журби!

Щоночі збираєм туман вечоровий.
А ранок настане — ми плачем в траву:
Як птиці — у пісню, як люди — у слово,
Виплакуєм в сльози всю душу свою.

НА ЗГІНІ ВІРНОЇ РУКИ

Нехай блукає місяць в небі
І мерехтять сумні зірки.
А я позгадую про тебе
На згині вірної руки.

Бо, як би доля не крутила,
А так звела, мов завела:
Усіх, крім тебе, розлюбила,
Для всіх, крім тебе, одувіла.

Умру і з попелу воскресну.
Сухою вийду із води.
Лиш ти мене, як ранні весни,
В моїм житті не підведи.

Якщо ти справді моя доля,
Не помічай мої роки.
Не забувай мене ніколи
На згині вірної руки.

ГАРТУЮСЯ!

Гартуюся в мовчанні, як в огні.

Михайло Шевченко

А я не знала, чом весь час мовчу
І так запекло бережу свій спокій.
Виходить: душу нерозумну вчу
Триматися і гордо, і високо.

Душа мовчить — і голосно стає.
Душа болить — і цілий світ не милий.
Гартуюся? А так воно і є!
Таких жінок ніколи не любили.

Спасибі, друже, знаю вже тепер:
Мовчання — гарт, не золото блискуче.
Таких колись пускали до печер —
Нехай іде! Можливо, звір замучить?

Коли не звір, то зсунеться скала —
Сконає в муках у якімсь проваллі.
Я скрізь і завжди першою була.
Так от чому це руки цілували!

І, не торкнувшись ніжного крила,
У кожні двері першою впускали!

НЕВЧАСНІ МОРОЗИ

Так довго по колу думками ходила,
Що душу вразливу звела нанівець.
І сад посадила, і Вас полюбила,
А впали морози, то всьому кінець.

Беззахисні віти окутаю димом,
А Вам повідомлю: «Вернулась зима!»
Яскраво і гірко все літо цвістиму,
В надії на щастя, якого нема.

Це добре: не бачить, як падає вечір
На руки, на плечі, на втомлені дні.
Невчасні морози подібні до втечі:
Єдиний рятунок і Вам, і мені.

А що, хіба краще обмани творити —
Давати надії на вічне тепло?
Невчасні морози вдалося згасити.
Та вийшла із саду із сизим крилом.

БДЖОЛИ

Мій чоловік такий дивак:
Поставив вулик біля хати.
А бджолам що?
Давай літать!
Давай щодня мене кусати!
Якби лиш це було мені,
Я би не стала вірш писати.
А то ці бджоли голосні
Взялись минуле викликати.
От: я між квітами стою.
А от: матуся просо в'яже.
Сідає сонце за межу.
Щось мамин голос мені каже.
Не відбиваюсь від бджоли —
Тоненьке жало випускає.
Ну, що ж? Кусай!
Ну, що ж? Жали!
Солодкий біль в душі,
Коли
Дитинство спогад повертає.

ЯРМАРКОВИЙ ЖАРТ

Не продайте — так віддайте!
Я грошей не маю.
В цьому світі непривітнім
Я — лише співаю.

Не скупуйте — подаруйте!
Ну, хіба вам жалко:
Жменьку проса, два горіхи
І стару качалку?

Просо — птицям-ненажерам.
Два горіхи — дітям.
А качалка — для навчалки
Свого чоловіка.

ЛЮБОВ — ЗА

Любов — за: полюбиш і козла.
Народна приказка

Кізка травку хрумала —
Травка на губі.
Може, я придумала
Цю любов собі?

Кізка полем бігала —
Доганять не смій.
Може, я повірила
Вигадці своїй?

Кізка без господаря,
Як без мами син.
Я давно погодилась
Вже на сто причин.

І давно повірила,
Що любов не зла,
Поки кізка бігає
В полі без козла.

МИ З ТОБОЮ

Ми з тобою лагідно говорим.
А слова не в'яжуться ніяк.
Ти про сіно. Ну, а я про зорі.
Зверхне «ні» зінакшую на «так».

Віє вітер. Пахнуть осоки.
Але я тривогою живу:
— Ну, куди ховатимуться зорі,
Коли зовсім викосиш траву?

І, вхопивши металеву косу,
Заховавши впертість у кулак,
Аж під обрій — косиш, косиш.
І стаєш колючим, як будяк.

— Цю розмову ці не договорять, —
У волошок синій переляк, —
Він про сіно, а вона про зорі,
А про нас не згадують ніяк!

БОЖЕ МИЛИЙ, ЯК ЛЮБИЛА!

Боже милий, як любила
Пелюсткові весни білі!
Боже милий, як хотіла,
Щоб на квіти сонце гріло!

Але ти сказав: «Здуріла!
Твої весни — облетіли!»
Але ти сказав: «Іди!
І картоплю посади!»

Я картоплю посадила.
Обсапала до пуття.
Так вродила, що не з'їли,
А зосталась для гниття.

Із пахучої троянди
Я варю тобі варення.
І минає безпринадно
Картопляне білодення.

Ти — радієш. Я — сумую.
Думку думаю весь час:
— Що, як літо відлітує
І зима впаде на нас?

Ти надмірно будеш вірним.
Я, згорнувши білі крила,
Буду бідкатись покірно:
— Боже милий! Боже милий!



З ТАКОЮ ЛЮБОВ'Ю

Я ще молодію своїми літами.
Іще піднімаюсь над горем своїм.
Минаю не днями, а тими дощами,
Що хмарами виснуть у небі твоїм.

І ти мене любиш, не знаючи за що.
І ти мені віриш, забувши про все.
А, може, я справді на світі найкраща,
Та всі, окрім тебе, не знають про це?

Нелегко долати життєві напасті
У наш безнадійний і проклятий час.
Усі поспішають, шукаючи щастя,
Забувши, що щастя завжди лише в нас.

Ніколи ні разу у снах не являвся.
Забігла стежина на вибитий шлях,
І ти зупинився, і ти здивувався:
— Ну як вона мерзне одна на вітрах?

Чи грішна, чи винна,— людей не питався.
Ясне своє небо на двох розділив.
В думках не вагався, словами не клявся.
З такою любов'ю Бог світ цей творив.

ДЗВІНКИ БЕЗ ГОЛОСУ

Хтось подзвонив. Чекав недовго.
Чи я запізно підійшла?
Повільно ходять мої ноги.
Та швидко сердиться душа.
Вона питає, мов карає.
Думкам заламує крило:
Чому це ти не поспішаєш?
Важливе, може, щось було?
— Ну й що? — Боронюсь,—
Ще подзвонять!
Але душа моя така,
Що все на світі відсторонить
Заради другого дзвінка.
І я кажу душі як другу:
— Ну, заспокойся! Годі ждять!
Можливо, то дзвонила туга?
Чи, Бог спаси, якась біда?
І тільки душу заспокою,—
Пірну в роботу чи у сон,
Як вдарить радістю дзвінкою
Домашній деспот — телефон.
І знов з'єднатися не вдасться.
І мучить душу каяття:
Що я отак до свого щастя
Не добігала все життя.

АЛЬБОМНИЙ ВІРШ

Ми так пізно зустрілись.
І нам гірко обом.
Вже куплетики різні
Не запишу в альбом.
Але очі блакитні
Так зухвало горять.
Не закажеш любити.
Не закажеш страждать.
Оголошую звістку,
Як раптову біду:
— Мій розбійнику, звідси
Я нікуди не йду!
Не всміхайся: «Аякже!»,
Не підтверджуй: «Атож!»
А на власну відважність
Мою ніжність помнож.
Не підловлюй на слові,
Переваги не жди.
В невезучій любові
Я везуча завжди.

ОБЛІПИХО ЖОВТА...

Обліпихо жовта, вже минає жовтень!
Вже трава пожухла і кругом дими!
На городі в мене кінчилась робота.
Всі мої тривоги — вже за ворітьми.

От лише жовтавість крізь листочки світить.
Як її віддерти від колючих віт?
Холодно і сиро, хоч і сонце світить.
Обліпили роки мій казковий світ.

Обліпили роки, обступили біди.
Я ж іще не хочу думати сумне.
На врожай картоплі заздрили сусіди.
А на цю досаду око не моргне.

Нижчими не стали всі мої висоти.
Але досвід судить зверхністю зими.
Обліпихо жовта, вже минає жовтень!
Вже трава пожухла і кругом дими!

ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ

Літа́ мене жорстоко не карають:
Над берегами я лечу — не йду.
Подільські Товтри досі пам'ятають
Мене таку нестримно молоду.

Легенький вітер обвіває крила.
Насправді холод і гірка печаль
За тим, кого навіки розлюбила,
За ким уже нітрішечки не жаль.

І не тому, що обважніли крила,
І не тому, що назбиралось літ,
А лиш тому, що стримувать несила
В гіркій сльозі забутий дивосвіт.

Шепчу собі: «Втішайся падолистом,
Спалахуй словом в кожному рядку,
Але ніколи в себе не дивися,
Як гори Товтри дивляться в ріку!»

Розлук не скинеш у холодну воду —
Жорстока пам'ять хвилями спливе.
Подільські Товтри неприступно горді,
Як те, що досі у душі живе.

СІМЕЙНИЙ ВАЗОН КАЛАНХОЕ

Ну, що ти, коханий, накоїв,
Що очі, як хмари сумні?
Сімейний вазон каланхое
Зів'яв на кухоннім вікні.

Я плачу. Прости мені сльози.
У кожному натовленім дні
Сімейний вазон каланхое
Світвся листочком мені.

Наївно надії плекала,
Що скоро розпуститься цвіт.
Щоранку його поливала
Не рік, а дві тисячі літ.

Не жінка, не птиця, а горе.
Змахнувши тривожно крильми,
Літала у мріях під зорі
Крізь сизі кухонні дими.

І їло заплакані очі,
І крила втомились літять.
І зараз — убий, а не хочу
Сімейний вазон поливать.

Ніхто нас уже не розсудить.
Дві тисячі літ проживеш,
У тебе такої не буде.
У мене, мій голубе, теж!

В БАБИНІМ ЛІТІ

Я не обділена прибутками:
На довгій лавці під вікном
Зливаю літо в білі бутлики
Пахучим соком і вином.
Навпроти киця сонно мружиться.
Бджола до ліктя пристає.
І радість є, і трохи тужиться —
Минає літо, як не є!
Минає все, що серце тішило.
Душа розлукою болить.
І павуки уже розвішали
Шовкові сіті поміж віт.
Між лопухами лопухатими
Співає стежка до воріт,
Що я давно уже потрапила
В надійні сіті зрілих літ.
І, може бути, може бути:
Сумні відлітні журавлі
Кричать із неба білим бутлям,
Що для вина вони — малі.
А вже для літа — годі й мовить:
Його у бутлі не сховать.
Хіба що бджілка в лапки зловить,
Тоді ще вдасться врятувать.
Я теж, як літо, безборонна
Перед трагічністю прощань.
Од бджілки лікоть свій бороню:
— Ну, одчепись! Ну, перестань!

ЯЛИЦЯ Я

Іванові Дзюбі

Ялиця я в Друїдському гороскопі.
Наївна віра викликає сміх.
Але насправді в помислах високих
Моя душа відкрита не для всіх.

«Велична», «горда», «виключно розумна»—
Аж три поняття в символі хреста.
Як хочеш, доле, так собі і думай,
Та до понять словесних доростай.

Бо лиш слова оцінюють і судять.
Клянусь зухвало запахом ялиць:
І в день Страшного праведного Суду
Душа озветься із глибин криниць.

І на краєчку золотого поля
У синіх квітах забринить бджола,
Що я минулась, як ніхто й ніколи,
Що я перебуду, як уже була.

МОЯ РОЗРАДА

Любила сад квітучий навесні.
Любила літо сонечком в зеніті.
Любити буду і осінні дні
Листком останнім на високім вітті.
Прийде зима, пригорнуся до слів,
А не впаду зотілою зорею.
Почну ділитись радістю снігів
І тішитись розрадою своєю:
Що я на цій округленій землі
Тоненька гілка світу гомінкого.
Мене приніс метелик на крилі
У людний простір з неба голубого.
А сам помер. У пам'яті моїй
Тремтять і досі мерехтливі крила.
І почуття упевнених надій
В моїй душі собі гніздечко звили.

А ТИ — НЕ САД!

Чужі приходять в час твоїх щедрот,
а я прийшла у час твого смутку.

Ліна Костенко

А ти — не сад, осінній і сумний!
Ти просто знаєш, що минуло літо.
Осінній біль твоєї сивини
Ніхто, крім мене, в світі не помітив.
Скажу: «Зима!» — заявляться сніги.
Скажу: «Люблю!» — і заспівають птиці.
Ми так багато вміли і могли,
Що нам не гріх собою похвалитися.
Та дні в покоси, як трава, лягли.
І час не може нами зупинитися.

Яріє кров калини на вітрах.
Холодні тіні по садах блукають.
Розніс веселість по чужих світах,
Тому й не дивно, що вуста зітхають.
Але, скажи, для чого міражі?
Навіщо сни, красиві і тривожні?
Але, скажи... Нічого не кажи!
Цього словами виказати не можна.

Серед усіх довірливих розмов,
Лише одна звучатиме таємно:
Ти не спізнився на мою любов,
То просто радість пізня не для мене.

У ЦІМ ЖИТТІ

Я знаю, жизнь не даст ответа
Твоим несбыточным мечтам...

Афанасій Фет

Життя, не треба мені знати:
Чи ти жорстоке, чи страшне.
Сьогодні є. Не буде завтра.
Сумне і радісне — мине.

Але навіщо я родилась?
Навіщо хліб святий жую?
Навіщо Богові молилась
За світлу доленьку мою?

Найкращі вигадки ніколи
Мене від думки не спасуть:
Що це життя, як мінне поле,
Де маки радістю цвітуть.

Де вітер віє, дощик трусить
І перепілки гнізда в'ють.
Хоч інші відповідь не просять.
А так: родились і живуть.

І невідомо, кому краще,
Кому ясніший білий день.
У цьому житті ми всі пропащі:
Співучі й ті, що без пісень.

Але усе-таки надіюсь,
Що і кінець не всьому край.
І коло мрії серцем гріюсь,
Бо кожна мрія — серцю рай.

СТІНА

Я стала трішечки обачна,
І перед друзями не плачу.
Вони радіють, кличуть в гості.
Самі до мене забігають.
Опісля вишуканих тостів
І я веселої співаю.

І стало друзів в мене більше.
Веселим віршам слави більше.
І тільки пусто, дуже пусто,
Як застаюсь сама з собою.
У ночі визорену хустку
Тепер я плачу за стіною.

Стіна мовчить. Стіні байдуже,
Яка біда мене доб'є:
Чи ця обачність, змістом дужа,
Чи та печаль, що сльози ллє.

МОЇ ДОСВІДИ

Над вчорашнім — не каюся,
Перед завтрашнім — ниць.
Може, ще закохаюся.
Не нароблю дурниць.

Із тривогою думаю
На шляху до вершин:
Не стирається гумою
Біль людської душі.

Як молитись — то Господу.
Якщо вірить — в Зірки.
От і всі мої досвіди,
Що принесли роки.

Небагато, немало.
А я тішусь і цим.
Коси білими стали
Від яскравості зим.

МОЛИТВА ЗА НЕНАРОДЖЕНОГО СИНА

ВСТУП

Помолюся Богу за синочка мого.
Сина нерожденного, рано убієнного.
Може, Матір Божа ще мені допоможе?
Бо Святий Микола не простить ніколи.
Янголи крилаті будуть сумувати.
Будуть гомоніти, як маленькі діти.
А мій син (о, Боже!) говорить не може:
Ще ж і не родила, як уже убила.
Боже всемогутній, Боженьку єдиний,
Покарав жорстоко: я не маю сина.

МОЛИТВА

Боже, помилуй нас, Боже!
Син мій не має ім'я.
Дай йому, Боже, ім'ячко гоже.
І не скажи, що не я.
І запитайся, що йому треба,
В небі чи тут, на землі:
Пам'яті в слові,
Серця в любові
Чи безкінечних жалів?
Буду каратись, буду страждати.
Буду молитись при всіх.
Буду відверто всім зізнаватись,
Що заподіяла гріх.

РОЗДУМ ПІСЛЯ МОЛИТВИ

Так тебе кохала, що у гріх упала.
Так тебе любила, що синочка вбила.
Царство небесне, янголи вічні,
Бачу минуле у снах...
Що мою душу болем калічить:
Гріх чи гріховності страх?
Чесно проклясти все, що не чесне,
Мабуть, не вистачить сил.
І проминають радісні весни
Помахом янгольських крил.
Роздум печалі приспані множить.
Знову і знову молюсь:
— Боже мій, Боже! Може, допоможеш?
Як не мені, то комусь...

ПОКАЯННЯ

ПІСНЯ

Я зла не творила,
А каятись буду.
За те, що любила.
За те, що забуду.
За те, що тягнуся
До зірки рукою.
І світ ображаю
Слізьми за тобою.

Життєвої сили
Стає в мені мало.
Я зла не творила,
Добро — покарало.
Ніхто не врятує.
Ніхто не допоможе.
Хоч трохи терпіння
Пошли мені, Боже!

Хоч трохи терпіння!
Хоч трохи розради!
Нехай не радіє
Велика неправда:
Що вірила марно,
Любила даремно.
Врятуй мене, Боже,
Як можеш, од мене!

ПОВЕРНУТА РАДІСТЬ

Оксані Чубачівні

Дівчинка тиха — доня вдовина —
Колись малювала червону калину.
А вітер з-за обрію холодом дихав.
Навіював долі: то голод, то лихо.
Вода за водою, біда за бідною —
Розмилась калина гіркою сльозою.
А нині настали щасливі хвилини:
Художниця-доня малює калину.
Малює надійно малою рукою
Усе, що розмито гіркою сльозою.
Усе, що розмито, усе, що забуто —
Аби Україні з калиною бути.
Повернута радість, як з'явлене диво.
Моя Чубачівно, малюєш красиво!

СВЯТЕ ТОРЖЕСТВО

Сонце-соняшник знову цвіте:
Не в уяві, а тут, на городі,
Де хлоп'ятко моє золоте
За донькою красивою ходить.

Кажуть, щастя нема на землі.
Кажуть, важко зробилося жити.
Коли тупають ніжки малі,
Я не можу цей світ не любити.

Бо не радість — святе торжество
Переймає розчулене серце,
Коли соняха теплий листок
До моєї долоні торкнеться.

Облітає пелюстками мрій
Вже притомлене й скошене літо.
Золотенький, малесенький мій,
Ти під соняхом трохи постій —
Най тебе своїм світлом освітить!

ВИСОКИЙ СОНЯШНИК

Таке це літо золоте,
Що забуваються жалі.
Високий соняшник цвіте
На радість людям і землі.

Високий соняшник цвіте,
А нижнє листя уже в'яне.
Немов нагадує про те,
Що скоро радості не стане.

Повіє вітер. Задощить.
Бджола тендітні крила згорне.
Я ж буду соняшник любить,
Допоки світ не стане чорним.

Зернятко вилущу сумне.
Перезимуємо в тривозі.
На цвинтар винесуть мене,
Його — посіють при дорозі.

І знову сонях зацвіте.
Ясному сонцю нагадає,
Як не про мене, то про те,
Що вже йому мене немає.

Пірнувши в полум'я руде,
Бджола весь день буде гудіти:
— Ну, де вона? Ну, де? Ну, де?
Ота, що вміла нас любити?

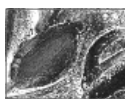
Маленький хлопчик пробіжить.
Почує голос — оглянеться.
А поки що: бджола дзвенить,
І сонях — горнеться до серця.

МОЛИТВА ЗА ДІТЕЙ

Липневої ночі липи запахи.
Липневої ночі зорі цвітуть.
Липневої ночі руки, як птахи:
Радість польоту в собі бережуть.
Тільки навіщо кудись нам летіти?
Будем горнутись: крило — до крила.
В літеплі літа сплять наші діти.
Світе жорстокий, вділи їм тепла!
Світе жорстокий, світе трагічний,
Всоте, як вперше, молю:
— Дай моїм дітям віру у вічність!
Много любові і мало жалю!
Потім благаю:
— Спаси їх од муки!
Потім тихенько у нічку шепчу:
— І вбережи від гіркої розлуки!
Мудрості жити, може, навчу.

ПІСНІ ІЗ ВІДЧАЮ

ЦИКЛ



ПІСНЯ ПЕРША

Не в'яньте, квіти!
Їх лишила доня.
Не в'яньте, квіти
На моїм столі!
Бо вас тримали
Трепетні долоні,
Бо вас душа
Носила на крилі.

«Долоні» — «доні» —
Ці слова — для рими.
В гірку розлуку,
Зрошену слізьми,
Моя журба
Потягнеться за ними
Через простори
Вічної зими.

Дочка і мати —
Наче ріки злиті.
Не дай нам, Бог,
Цю єдність розірвать!
А квіти — в'януть.
І минає літо.
І застається:
Плакать чи співать.

ПІСНЯ ДРУГА

Ця пісня друга —
Невимовна туга.
Ніхто не чує,
А вона — звучить.
Розтала в небі
Літакова смуга.
Високий обрій —
За горою спить.

Шумить земля
Деревами нічними.
Порожнім гніздам
Сняться голоси.
Якщо є гріх на світі
Непростимий,
То — наші скарги
На важкі часи.

Тому не стану
Говорить про втрати.
Хіба когось
Вдалося їх вернути?
За все на світі
Наші душі платять.
Й за те, чого
Не можна досягнути.

ПІСНЯ ТРЕТЯ

Третя — одверта.
Третя — то свято.
В неї побожно
Вихлюпну жаль.
Буднями душі —
Нагло розп'ято.
Все — тимчасове.
Вічна — печаль.

Руку простягнеш —
Листя впіймаєш.
Цвіту рожевого —
Більше нема.
Знову по колу
Думка кружляє:
В рідному краї —
Вічна зима.

В рідному домі —
Знову пустеля.
Тінь мою тиху
Кутає страх.
Гляну на вікна:
Небо — як стеля.
Гляну на стелю:
Небо — в зірках.

ПІСНЯ ЧЕТВЕРТА

Вродило поле
Золотим колоссям.
Але ніхто
Не вижав, не зібрав.
І вітер тугу
Цілий день голосить,
І коник плаче
В полі серед трав.

Якби ще день,
Якби ще хоч півднини
Тепліло літо
На порозі дня,
А то: сплелися
Сиві павутини,
І, ніби струни,
Голосно дзвенять.

Прошу: «Не треба
Голосно дзвеніти!»
Бо, хто посміє
Літо доганять?
Коли вже зерна
Пущено на вітер,
То що я маю
Про життя казати?

ПІСНЯ П'ЯТА

У п'ятницю
Кінчається робота.
Для когось є
Щасливі вихідні.
У мене будні —
Ластівки на дроті:
Поглянеш збоку —
Вільні аж сумні.

Про щось мовчать.
І дивляться у простір,
І чорно-біло
Крильцями стрижуть.
Неначе небо
Видивити хочуть,
Так, ніби щастя
З безнадії ждуть.

Про вирій — цить!
То гуси відлетіли.
А дні мої —
Ще будуть при мені.
П'ять — ластівками
На дротах присіли.
А два — злетіли
У сумні пісні.

ПІСНЯ ШОСТА

Зранку до ночі
Знову морочусь:
Як там, далеко?
Добре чи ні?
Кимось жорстоким
Скоєно злочин:
Птицям небесним
Хмаряться дні.

Боже, мій Боже,
Як воно буде?
Осінь холодна
Вже на порі.
Птиці у небі
Летом не блудять.
Птицям, як людям,
Страшно вгорі.

Нащо ламати
Крила широкі,
Як Батьківщина
Завжди одна?
Стільки хороших
Прожито років —
Жалко одного
Білого дня.

ПІСНЯ СЬОМА

Сьома, як втома.
Після страждання
В серці панує
Лиш пустота.
Вийду на стежку
З рідного дому —
Видасться стежка
Надто крута.

Вийду у поле,
Крикну у простір.
Голос — не чути.
Вітер — шумить.
З літом прощатись
Завжди непросто:
Від голосіння
Серце болить.

Вітер — голосить.
Пісня — голосить.
З неба на землю —
Камінь паде:
Де мої сірі
Гусоньки-гуси?
Де мої діточки?
Де?

ПІСНЯ ВОСЬМА

Агов! Куди ви,
Мої сірі гуси?
В чужих краях
Обійми вас не ждуть.
Але злітають,
Бо летіти мусять.
У ріднім краї,
Ой, не проживуть!

Дорога дальня.
Виб'ються із сили.
Холодний вітер
Вистудить крило.
Відколи світу,
То лише безкрилим
Такого лету
В небі не було.

Раніш лиш птахи
Покидали гнізда.
Тепер і діти
Вибрали маршрут.
Літак у небі —
Повернути пізно.
Думки і хмари —
Безвісти пливуть.



*Ідуть сніги на наші душі,
На наші голови ідуть.*



ТАКА, ЯК Є!

Стань таким, яким ти є!

Фрідріх Ніцше

Як бути щасливою
Серед нещасних на рідній землі?
Серед морів обмілілих,
Серед степів спустошених,
Серед неба у хмарах,
Серед ранків в загравах,
Серед...

Я — тиха трава.
Я тим лиш права, що:
Змарновую ночі у снах,
Розтрачую дні у трудах,
Лишаю думки у словах,
Літаю у мріях, як птах.
Ах!

Така, як є!

ДУЖЕ ЗАЙНЯТА

Як не уб'ють, як не задушать,
То так набриднуть набридають,
Що ляже каменем на душу
Усе, що малося співать.
А ще старе прислів'я мовить:
«Горшки ліпили не святі!»
Але, як ліплять із любов'ю,
Стають горшки ті золоті.
А тут не горщик — ніжна пісня.
У звуках — голос солов'я.
І не ліпить, а серцем тиснуть,
І тихо тішитись: «Моя!»
Тож не благаю — закликаю:
Не лізьте в душу залюбки!
Я дуже зайнята — співаю.
Сьогодні — голосом ріки.
А завтра — дощиком і вітром.
Хто вміє слухати — почуй.
Бринить струна у теплім літі,
Чомусь подібна до плачу.
Чи то від того, що страждаю?
Чи то від того, що люблю?
Чи вже такий я голос маю —
Увесь із пісні і жалю?

ДО ЧАСУ

Час мене досотує, як нитку.
Я його благаю: «Зачекай!
З мого смутку килимів не виткав,
З мого болю не збереш врожай!»
Але час сміється наді мною.
Я — маленька, він — великий час.
Простелився полем і рікою,
І замисливсь, як прожить без нас.
Як туман спадатиме ранковий
На безлюдний і самотній день.
Як луна звучатиме без слова,
Без моїх стривожених пісень.
Вік майбутній — з горизонту видко.
Вік минулий — назавжди прощай!
Час мене досотує, як нитку:
Чи журись, чи ремствуй, чи зітхай.
Чи спинись на відстані і смійся:
— Я — клубок шовковий і тугий!
Поки я сотаюся, надійся,
Що тобою простір голубий.

МАЛА СИРІТКА У ВЕЛИКИМ СВІТІ

Нині Семенюк

Великий світ вирує і шумить.
І ми до нього тягнемось, як віти.
Якби він вмів любити і жаліть,
Згадав би нині про малих сиріток.
А він шумить. Машинами гуде.
Такий великий, що йому не видно,
Як бідний хлопчик по дорозі йде
Босоніж у стареньких черевиках.

Була б родина, був би дорогим.
Комусь у світі щось і він би значив.
А так... Ну, що ж: і люди, і боги,
Зустрівши бідних, робляться незрячі.
Агов! Не чують... Вітер і сніги...
Ніхто не чує, і ніхто не бачить.
Земля тікає з-під його ноги.
А він, маленький, навіть не заплаче.

Куди іде? Надіється на що?
Великий світе, глянь йому під віії!
На схилі віку думаєш про що,
Коли сиріт собою вже не грієш?
Чи ми тобі зробилися малі?
Чи ти оглух від оплесків і слави?
Великий, зглянься! Бо світи малі
На тебе мають предковічне право.

НЕ ВІДЛІТАЙТЕ, ЛЕЛЕКИ!

ПІСНЯ

Діані Петриненко

Море од мене далеко.
Роки мої вдалині.
Не відлітайте, лелеки —
Сум не лишайте мені.
Море слізьми не долити,
Нащо осіння печаль?
Дайте мені долюбити
Все, що покинути жаль!

Щастя не втомиться снитись
Цвітом рожевим в гаю.
Дайте мені надивитись
На Україну мою!
Там вас, за морем, багато.
Ви тут, для мене — одні.
Хто ж вам там буде співати
Рідного краю пісні?

Приспів:

Гордо розправили крила —
Небом високим пливуть.
Я ж вас так ніжно любила!
Я ж вас не зможу забути!

З РОКАМИ

ПІСНЯ

Олі'

У юності друзів міняємо часто,
Бо ще нам за когось тривоги нема.
І ранки погожі, і ночі зірчасті,
І дуже далеко холодна зима.

З роками, буває, про нас забувають.
І вище за дружбу цінуєм любов.
В коханні згоряєм, часу не стачає
На те, щоб із другом зустрітися знов.

І тільки під осінь душа заголосить.
Прилинуть у спогад минулі роки.
Натомлене серце у долі попросить
Єдиного друга міцної руки.

Приспів:

Друже мій, друже, біймося стужі!
Цвіт білопінний зносять літа.
Горе зав'южить. Серце затужить.
Вижить допоможе дружба свята.

ДАВНЯ ПІСНЯ

Не доїхав він додому —
Там лежить донині.
Збудували молодому
Хату на чужині.

Опустили козаченька
У могилу чорну.
Посадили на могилі
Калину червону.

Принесла далека пташка
Вісточку від неньки:
— Ой, подай мені, синочку,
Правую рученьку!

— Ой, матусенько рідненька,
Бач, яка образа:
Налягла сира земелька
На обі відразу!

НА ВИСТУПАХ

Мені байдужі — не байдужі.
І я — читаю! Я — читаю!
Серед листопадної стужі
З грудей вам серденько виймаю.

Із покоління в покоління —
Пряма проходить через Слово.
Тому ці вірші, як моління,
Як вияв ніжної любові.

І я — читаю! Я — читаю!
Сама себе трясу, як грушу.
І так страждаю, як втрачаю
Хоча б одну уважну душу.

ВАЗОННА ДОЛЯ

А в полі листкова рідня
Закохано квіти гойдає.
Вазонної долі не знає.

Оксана Чубачівна

Задзвонить дзвінок — обірветься душа.
А голос почую — заплачу.
Ну, що ти, дитино, у світі знайшла,
Що я тобі мало так значу?!
На небо, таке голубе,
Думками тривожними молюсь.
А тільки почую тебе —
За голос чіпляюсь, за голос!
А він, як у скрипки струна,
Як в лісі тонка павутина.
Дитино моя голосна,
У цілому світі — єдина.
Пірінко легкого крила,
Зоринко вечірнього неба,
Яка я щаслива була
В дитинстві твоїм біля тебе!
А нині — відлуння гудків
Крізь відстань далеких кордонів.
На попелі спалених днів
Жевріють жаринки червоні.
То зустрічі наших прощань.
То пам'ять із нашого болю.
То квітне пахуча герань
З твоєї вазонної долі.

В ЛИСТОПА́ДІ

В листопа́ді листя падало.
І здавалось, неначе вві сні,
Сивокоса жінка радила
Беретти відлітаючі дні.

В листопа́ді листя падає.
І тривога бринить на вітрах.
Ті, що радили — не розрадили,
А самі пропадають в літах.

І нема, і нема... І немає!
В цім падінні якоїсь межі.
Мудра осінь навіки єднає
Наші душі самотньо-чужі.

Довіряє? Чи, може, карає?
Чи відводить навмисну біду?
Хоч як тихо і скрадно ступаю,
Та на стежку зими попаду.

ДЕНЬ СНІГОПАДУ

Ідуть сніги на наші душі.
На наші голови ідуть.
Такі холодні та бездушні —
От-от і день мій заметуть.

Онук радіє: «Просто класно!»
Дочка — пірнає в білий плин.
А я боюсь, що можу впасти
І не підвестись із колін.

Перемело усі дороги...
Тривога дихать не дає...
Та, слава Богу, слава Богу,
Що поруч ти зі мною є!

Хтось дарував любов і зраду.
Хтось обіцяв усі світи.
А ти прийшов під снігопади
Мене від стужі берегти.

Життя надій не обмануло.
Чи не тому, що вміла ждять?
А те, що літо проминуло...
Так все для того, щоб минать.

НАЙСВЯТІШЕ ІМ'Я

Софієчко, сонечко, мати,
Сонцем осяяний світ,
Звідки тебе виглядати,
Ставши на березі літ?
Марне нашіптєє колос —
Вже не відлунить луна.
Звідки почується голос,
Як обірвалась струна?
Марне заламувать руки.
Правда жорстока права:
Вже до цієї розлуки
Не долітають слова.
Стану скраєчку дороги
Поруч із мокрим кущем.
Мовчки молитимусь Богу,
Небо підперши плечем.
Сонце прогляне крізь віти —
Стануть теплішими дні.
Горе твоє пережите —
В ранній моїй сивині.
Болі твої непокриті —
В серці моєму на дні.
Світлим ім'ям дорожити —
Все, що зосталось мені.

ХУСТКА ТЕРНОВА

Слово — до слова: основа.
Квітка — до квітки: весна.
Слухає вечір нашу розмову.
Ту, що на світі — одна.
Доня питає, серденько крає:
— Чом називається так?
Відповідаю, ніби зітхаю:
— Долі тернової знак!
Доня сміється. Очі, мов зорі.
Доня не знає про те:
Скільки тернові бачили горя,
Як безнадійно терен цвіте.
...Рік тридцять третій:
Клятий, холодний...
Пухне голодне село...
Вже моя мати встати не годна —
Смерть опустила крило.
Бабця не плачуть, тільки зітхають.
Хустку — єдине добро —
У Могилеві-Подільським змінюють.
Боже, як вдало: на жита відро!
Потім робили, хустку купили.
Та почалася війна.
Й раз у свято її не оділи.
В скрині лежала вона.
...Рік сорок шостий:
Жити непросто після тяжкої війни.
Ходить непроханим гостем
Батько убитий у мамині сні.
Бабця не плачуть, тільки зітхають.
Серце за дочку болить.
У Могилеві хустку змінюють.
Боже, як бабці на обмін щастить!
Потім робили, хустку купили.
Я пам'ятаю той день:

Бабця купили, мама оділи,
Я доторкнулась лишень.
Доня сміється. Очі, як зорі.
Світ мій при згадці ожив.
Доня кепкує: «Довго говориш!
Значення слова — скажи!»
— Вибач! Не знаю! Хустка ця в моді!
Значень від слова інших не жди:
В нашому роді, в нашім народі
Доля і хустка — тернові завжди.

ВЕЧОРОВЕ

Ніні Гнатюк

Ще вагітніє осінь дощами.
І вже сіються білі сніги.
А за нами, за нами, за нами
Хилить вітер дерев корогви.
За деревами — тіні холодні.
Я питаю: «Куди ви? Куди?
Я ж ні дня повернути не годна —
Покидають усі назавжди».
Чую голос далекий і тихий.
Невмолимо нашіптує хтось:
— Замерзати у зимах не лихо,
Жаль, що в літі страждать
Довелось...
Я лютую: «Не смій співчувати!
Ще добром не підкорено зло.
І нікому у світі не знати
Чого варте зимове тепло».

БЕРЕЗОВА ЗИМА

Берези мерзнуть! Нагло і раптово.
Берези мерзнуть — хилиться гілля.
Душа прогріла найтепліше слово.
Але береза слова не взяла.

Я зрозуміла: співчуття даремне.
Не всіх рятують лагідні слова.
Серед снігів незатишно живемо —
Зима вступила у свої права.

Захоче, іній із гілляк обсипить.
Захоче, вітром обпече лице.
Людина — зуби боляче заціпить.
Береза — біло промовчить про це.

НАШ ДІМ

Наш дім в снігах лишився зимувати.
А ми у місті гріємось теплом.
І починаєм тихо сунувати —
За нашу втечу соромно обом.

В сухих листках, залишених у снігах,
Лише голодні миші шарудять.
Прости нам, доме, зраду заосінню.
Ми без тепла не вмієм виживати.

Ми, сильні духом, визнані у світі,
Зберігши гідність і святу любов,
За чесну працю у своєму літі
Не заробили на візочок дров.

Прости за сміток у вечірніх вікнах.
Прости, що вітер хвірткою рипить.
Стоїш і мерзнеш при дорозі віку.
А нам зима — розлукою болить.

Мине зима, зітхнемо: «Слава Богу!»
Ми все-таки терплячістю праві.
І будуть бігти київські дороги
Аж до стежок у росяній траві.

РІЗДВЯНІ РОЗДУМИ

Я умру в крещенские морозы.

Ніколай Рубцов

Я не хочу помирати в морози!
Як ту землю у мороз копати?
І весною, як шаліють грози:
Бо ж труну потрібно накривати.
Літом — бджоли звеселяють квіти,
Гомонить піснями далина.
Я не хочу помирати літом!
Осінь — теж красива, хоч сумна!
Хочу жити, вірити і любити.
І пісні співати голосні.
Ну, а потім перейти у вітер,
Маревом розтанути вві сні.
Чи згубитись голосом у лісі,
Чи спинитись тінню під вікном.
Черв'ячком сховатись у горісі,
На гіллі скрутитися листком.
Все одно це краще, як вмирати.
Як гнітючі поминки справлять.
Я не знаю, що іще сказати,
Щоб про смерть нічого не сказати.
Щоб не сумно завтра, як сьогодні.
Щоби вічність цінувала мить.
Геніальні визначити годні,
Скільки їм залилося ще жити.
Ну, а я радію, що не знаю,
Де й коли обірветься струна.
І сміюся, й плачу, і співаю —
Повниться віддунням далина.

НЕ ВІР ЗИМІ У ЛЮТІМ

Зима обманює весну —
Усі сніги розтали.
Почали люди посівну.
І птиці заспівали.

Стрічає сонечко туман
Над бистрою рікою.
А я ж то знаю: це обман,
Придуманий зимою.

Як тільки вгріється земля,
Усупереч прогнозам,
На вже засіяні поля
Впадуть страшні морози.

Бруньки замерзнуть на вербі.
Не поспішай забути:
Щоби не плакати тобі,
Не вір зимі у лютім.

ЦЕЙ СНІГ

Георгію Живиці

Цей сніг не розтане, бо він — не зимовий.
Усупереч долі він гріє мене.
І я не сказала, що він вечоровий.
Що він безнадійно колись промине.

Як мовлена казка, як з'явлене диво,
Крізь ночі безсонні і втомлені дні,
Він ніжно біліє у тебе на скронях,
І спокій надійний дарує мені.

Любовні невдачі вельможено пробачив —
Ніяких рахунків з минулим нема.
Як добре, що вмію засніженість бачить.
Як гірко, що знаю: настала зима.

До власної думки звикати незвично.
І я, пригорнувшись до втомлених днів,
Тихенько шепочу: «Він так тобі личить!
Він зовсім не схожий до справжніх снігів!»

З УЯВИ БІЛОЇ ЗИМИ

Замурувало синім льодом
Сільські покинуті стави.
А я собі блукаю гордо
Серед зеленої трави.
Моїм лугам не видко краю.
Звучить відлуння голосне.
І я не знаю, я не знаю:
Навіщо думати сумне?
Весь час в душі спливає спогад,
Немов кружечок на воді.
І я шепочу: «Слава Богу!
Мої світи — ще молоді.»
За неозорі перевали
Дороги втомлено біжать.
Вже скільки зим відзимувала,
А не втомилася співать.
Люблю слова не ради слави.
Щоб не стекти у сніг слізьми,
Я знов і знов малюю трави
З уяви білої зими.

В ПОЛОНІ ЛІТ

Саде мій, засніжений, зимовий:
Кілька яблунь, слива молода.
Від моєї ніжної любові
Все, що є, — то річка у льодах.
Та іще поскрипує на вітрі
Всиротілий безтурботний ліс.
Всі стежки — відбігали у літі.
Вся трава — вляглася у покіс.
Синя шибка дивиться у простір.
Я крізь неї видивляю світ.
Боже, Боже! Як же воно просто
Опинитись у полоні літ.
Білизна наївністю не мучить.
Сніг — не казка: випав і лежить.
Саде мій, чому ти невезучий?
Промину — не встигнеш зародить.
— Наперед журитися не треба! —
Гомоню, а відповідь не жду.
Саде мій, ну, як же я без тебе
З цього світу білого піду?!

ТАК ЖИЛА. ТАК ПОМРУ

Я не знаю, навіщо живу.
Нащо душу словами морочу.
Може, просто чекаю траву?
Може, сонця весняного хочу?
Може, просто триматися треба
На ногах і на стертіх крилі?
Щоб душа визрівала для неба,
Довіряючи тіло землі.
Може, рано збиратись у вирій?
Може, пізно мостити гніздо?
Може, просто в життєвому вирі
Не відчула міліюче дно?
Та не треба, не треба розради!
Все прямує до свого кінця.
З глибини обгорілого саду
Бачу відчай твого лице.
Більш нічого нізвідки не бачу —
Все зосталось в якійсь таїні.
Ні для кого багато не значу:
У думках, у словах, уві сні.
В день розлуки ніхто не заплаче
(Так вмирає самотній поет).
Лиш обсиплеться білий калачик
Пелюстками на білий паркет.
Тільки тиша озветься до тиші:
— Відстрадала наївна душа!
Так про себе ніхто не напише:
Щоб хоч трохи себе не втішать.
Щоб нічуть ні за чим не жаліти.
Ні від кого нічого не ждуть.
Так жила: мов змагалась із вітром.
Так помру: мов стомилась співать.

НАЙБІЛЬШИЙ ЖАЛЬ

Не журюсь і не плачу.
Як прийшла, так піду.
Дорікаю невдачам.
Проклинаю біду.
Поспішаю. Палаю
Почуттями в слова.
Бо навіщось я знаю,
Що словами права.
Не махайте рукою —
Час нікого не жде.
Жаль, що пісня зі мною
Теж в мовчання підé.

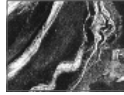
ПРИВІТАЙТЕ МЕНЕ З ЮВІЛЕЄМ!

Народилась зимою у страшні холоди,
І сльозою гіркою промерзаю завжди.
В голубих ополонках застигала вода,
Як несла похоронку удова молода.
Слід сніги замітали. І мовчало село.
— Як дитя? — Не спитали. Не до цього було.
Холод... голод... нестачі... Так до самих сивин.
Не стачало фінансів для моїх іменин.
А тепер? Боже милий! Дочекалась таки!
Засвітились врочисто ювілейні роки.
Стало небові світло, хоч і вечір настав.
Скільки бід пережито — теж ніхто не спитав.
Сорокові — воєнні, дев'яності — гучні.
На своїм ювілеї я одна при свічі.
Та журись — не журися: не відступить зима.
Привітала б матуся, та її вже нема.
Чорні тіні від рами, як хрести на стіні.
Не прислав телеграми навіть ворог мені.
Колядую думками перед тихим вогнем:
Так буває між нами, коли бідно живем.
Я не хочу дарунків — нині речі в ціні.
І одних поцілунків було б досить мені.
А, як жаль поцілунків, то здивуйтесь: «Невже?»
Може, цих ювілеїв я не матиму вже?

НАДІЯ

За власні вчинки часто каюсь.
Якщо не каюсь, то — боюсь.
От сніг іде. Я — усміхаюсь.
Думками — ніжусь — не сніжусь.
Мені радіти є причина.
І признаюся, немала:
Під снігом поле відпочине,
І знов — родитиме земля.
А те, що сніг мене завіє,
Загорне в сумніви сумні,
Так то не горе, а надія
На те, що будуть кращі дні.

ДОРОГА БЕЗ КІНЦЯ



Пам'яті сина Георгія

СКОРБОТА І ГОРЕ

Скорбота і горе упали на мене...

Псалтир, Псалом 118.

У травні, погожого ранку,
Коли я щаслива була,
Скорбота відкрила фіранку
Раптовим ударом крила.
Я скрикнула: «Боже, помилуй!»
Я плакала гірко: «Прости!»
До цього я знала, що крила
Лиш радість несуть з висоти.
Ударило горе, як камінь —
Не вивільнить душу з біди.
Воно не минеться з роками.
Воно не з вогню, а з води.
Крізь слюзи і відчай раптовий
Розвеснений світ — потемнів.
Скорбота і горе — у змові:
Вподобили цвіт до снігів.

НА ДАЧІ

А ми таки діждалися весни!
Город копати взялись чоловіки.
І сивий батько, і ще юний син —
Єдина радість у житті навіки.
Я наварила з щавликом борщу.
І синьоцвіти принесла в кімнату.
Сама собі ніколи не прощу,
Що не умію словом передати:
Яке то свято — бачити красу,
Коли город обкопують мужчини.
А я врочисто мисочку несу.
І так ступаю, наче балерина.
Тремтіла тінь легенька на стіні.
Дивились в очі ніжні синьоцвіти.
Хіба ми знали, що по цій весні
Нікому з нас так щиро не радіти.
Що я себе питатиму не раз:
— Навіщо досі соловей співає?
Навіщо роки підганяє час?
Навіщо ми, коли його немає?

ДОВГА СТЕЖКА

В мене настрій тривожний такий —
Наче плаче на цвинтарі скрипка.
Я іще озираюсь на голос, який
Вже ніколи мене не окликне.
Сивий батько — попереду йде.
Вітер смуток над нами — гойдає.
Я розраджую думку: «Прийде!
Він — козак, і допізна гуляє!»
Довга стежка веде нас, веде.
Біля дому — в канал забігає.
На воді — тільки листя руде.
Ніби свідчить: немає! Немає!
А маленьке сліпе кошеня
На порозі в чеканні дримає.

ДОКІР ЗЕМЛІ

Я не люблю холодної води!
Вона три ночі холодила тіло.
Вона і струм підсилила. І вбила.
А потім — тихо хвилею накрила.
Маленькі рибки чуйними були:
До нього, мертвого, пливли.
А ми — далеко. Хоч брати по крові.
І, пригадавши голос, у розмові,
Я вперше чую холод нелюбові.
Шепчу уперше докори землі:
— Чому для тебе ми такі малі,
Що не тримаєш, як спіткнуться ноги?
За його душу помолюся Богу.
Лиш Бог єдиний достеменно знає,
Навіщо рано нас земля ховає.

ЯКБИ ТИ БУВ...

І день минув, і не настало завтра,
І не торкнувся вітер до крила...
Лиш я в твою зашторену кімнату
Дві чорні свічки тихо занесла.
Це — очерет! Це очерет квітує!
О, як далеко світ від правоти:
Тебе нема. Твій голос не почую.
А десь про щось шумлять очерети.
А десь уже весільної співають
Тій дівчині, що мрією була.
Вона згадає. Вірю, що згадає,
Як ваша радість квітами цвіла.
І, як вода під променем сіяла.
І, як на хвильці плавав поплавок.
Якби ти був, невже б я порівняла
Цей дивний вицвіт до сумних свічок?
Я б, може, навіть, не зайшла в кімнату.
Я б, може, навіть, гнівалась колись.
І твій хороший і суворий тато
Не так би сумно у мій бік дививсь.

БУДЬТЕ ДОБРІШІ!

Люди питають — людям цікаво.
Люди дорослі — мов діти.
Ніби випрошують право
Незастережно радіти.
Щось пояснила.
Щось прояснила.
Щось замовчала навмисне.
Людоньки добрі, будьте щасливі,
Поки вас горе не тисне.
Слово — до слова: буде розмова.
Сила потрібна для неї.
Знати їм треба,
Як нам з тобою
Після біди оцієї.
Дуже нелегко.
Дуже непросто.
Боже, помилуй нас грішних!
Нащо розмови?
Нащо ці гості?
Слово розради — не тішить.
Не співчуйте —
Будьте добріші!

НЕ НАЗВАНА

Для тебе — «кохана». Для доні — «матуся».
Для внука малого — «бабуся Ганнуся».
Розщедрена доля талант дарувала,
І «наша піснярка» — в народі назвали.
А ще: моя доля, від щедрості люта,
Мені присудила ласкавою бути
Із тим, хто мене полюбити не міг.
Ніяк не назвавши, в могилу поліг.
Не маю провини, а все-таки винна:
В думках називала синочком і сином.
За те, що любила і щиро приймала,
Мене його мати не раз проклинала.
Пішов, не простившись. Усіх нас покинув.
Мовляв, розберіться, хто більше з вас винен.
Земля не розкаже, вітри не навіють:
Була я для нього ганьба чи надія?
Для тебе — «кохана». Для доні — «матуся».
Для внука малого — «бабуся Ганнуся».
Для нього — довіку ніяк не назвуся.
І тихо сумую, і гірко ридаю,
Коли при розмові про це пригадаю.
Питала не раз, коли в гості приходив:
— Я мачуха, може? Казав: «Не підходить!»

ТИХИЙ ВІРШ

Кто знает, как тихо в доме,
Куда не вернулся сын.

Анна Ахматова

Після горя, після лиха,
В нашім домі — тихо-тихо.

Я шепчу тихенько долі:
— Натомився вітер в полі.

Я зітхаю тихо в простір:
— Забарились наші гості.

Пригортаюся до тиші,
І пишу тихенько вірші.

І тихенько біль болить:
— Скільки маю тихо жить?

День і два, і рік минає.
І ніхто, ніхто не знає...

ДОРОГА БЕЗ КІНЦЯ

Коли зруйновано основи,
що зробить праведник?

Псалтир, Псалом 10.

Милістю твоєю, Господи,
наповнена земля...

Псалтир, Псалом 118.

Коли зруйновано основи,
То є прозоріння просторове.

Де ллються сльози — сходить сміх.
Де ходить святість — никне гріх.

Відлуння — голос свій гукає.
Безвихідь — виходу шукає.

І там, де зараз тільки попіл,
З роками — дерево високе.

І на зруйнованих могилах —
Зашелестить трава похила.

Усе надійністю просте:
Загинув батько — син росте.

А, як загине юний син,
То ляже промінь в часоплин.

Перед величністю землі
Усі руйнації — малі.

Земля усім гріхи прощає:
Святих і грішників приймає.

Надію має, що в спочинку
І грішник кається за вчинки.

А праведник повинен знати:
Основ не можна руйнувати.

Усяк повинен щось робити,
Щоби у світі краще жити.

Як не схилять високе небо,
То, хоч надіятись на себе.

Вселяти віру у серця:
Життя — дорога без кінця.

Бо світ творився не для того,
Щоби кінчалися дороги.



*Не я за світом,
Світ за мною йде.*



Світ ловив мене, та не спіймав.

Григорій Сковорода

І

Мене — спіймав!
Обплутав і зв'язав.
І сам себе,
Мов здобиччю, потішив.
Залишив право
Вижити без прав.
Ще й насміявся.
Наче сам не грішний!

Філософ — що?
Торбину на плече.
В торбині — книги,
З міді хрест відлитий.
Дощ по спині
Полупить і стече
У пил доріг.
За що його винити?

Натомить ноги,
Сяде і засне,
Обнявши костур,
Як малу дитину.
Усе лихе —
Минеться і мине.
Бездомних світ —
Чіпати не повинен!

Тихіше! Спить!
У травах за селом.
І «Сад пісень»
І мариться, і сниться.
Бо хоч би як
У світі там було,
Філософам —
Лиш філософське сниться.

Якщо буланий кінь
Із вершником — то знак,
Що день перебуде
Лагідним і тихим.
Без вершника —
День збудеться не так:
Ніхто подій значимих
Не помітить.

А, як проснеться,
Ниточка думок
В один клубок
Легесенько зів'ється:
— Цей світ, як я,
Втомився і промок.
І знов мені
Втікати доведеться.

Коли не так,
То вибачте мені.
Це все від того,
Що я певно знаю:
Філософи,
Уже не мандрівні,
Од цього світу



А я живу
У світу на виду.
Город копаю
І обід готую.
Переживаю
Не одну біду.
І світ-пройдисвіт
Вірою рятую.

Сміється друг мій:
— Жінка — не борець!
А недруг підло
Подумки гордує.
Який нікчемний
В полі вітерець,
Але і він
Над жінкою кепкує:

Війне в обличчя —
Щоки обпече.
Шарпне за поли
І втече у квіти.
Гірка сльоза
Росинкою тече
За цю нерівність
В богорівнім світі.

Пізнай самого себе
і ти пізнаєш весь світ.

Григорій Сковорода

II

ЗА ЦЮ НЕРІВНІСТЬ
В БОГОРІВНІМ СВІТІ
Мені не раз
Ламали вже крило.
Але й тоді,
Як розставляли сіті,
В моїх думках
Трояндово цвіло:

— Ага! Спіймали!
Тіштесь і радійте!
Моя покора —
То не справжня суть.
У небі сонце
І для мене світить!
А мудрі душі —
В злагоді живуть.

За Богом-сином
Плакала Марія.
І Світ Великий
Викотив Зорю.
Хіба і я
Осмыслити не вмію
Навіщо в Храмі
Свічкою горю?

Чому це день
Схиляється до ночі.
Чому єднають «буде»
Із «було».
Та ж я не зовсім
Виплакала очі,
Коли Чорнобиль
Вибухнув як зло.

Коли на Волю
Молоду полюють
І продають Вітчизну
За борги,
Вигукую, хоч знаю —
Не почують:
— Агов, мужі!
Ви — двічі вороги!

Тому, що кволі
У борні і Слові.
И тому, що Душу
Вбили не одну.
Я нині вам —
Відмовляю у Любові.
А завтра вас —
Навіки прокляну.

Бо вік двадцятий —
Мудрістю обжитий.
А ви і досі,
Як колись Адам,
Вагаєтесь:
Любити — не любити?
Зухвалий виклик
Кинувши світам.

О, як нестерпно
Бачить нерішучість
У сприйнятті
Всевишнього Добра.
Прости, мій Боже,
Ти — даремно мучивсь:
Я — не з його
Поганого ребра!

Я, може, з квітки?
З пагону тополі?
Мій біль — високий.
І завжди — болить.
Але не стану
Плакатись на долю,
Що світ мене
Зумів колись зловить.

Хіба я гірша?
Думати не хочу,
Що є між нами
Відстань чи розрив.
Я, може, навіть
Ще зловитись хочу.
Щоб світ мене
Не ранив, а любив.

Розпошир удаць свій зір,
як і розуму коло...

Григорій Сковорода

...українська жінка не сміє
замкнутися в своєму теремі
і відірватися від цілого
многobarвного світу...

Олена Теліга

III

ЩОБ СВІТ МЕНЕ
НЕ РАНИВ, А ЛЮБИВ.
Щоб він мене,
Жаліючи, спитався:
Чому стерня
Чорніє серед жнив,
Якої серп
Ніколи не торкався.

Чому тополі
Конусно ростуть,
А цвіт бузковий
Горизонтом пахне.
Чому це люди
На землі живуть,
А синє небо
Довіряють птахам.

Чому це я
Мандрую лиш у сні.
А вранці встану
І роботу роблю.
Чому думки
З'являються сумні,
Що світ, як дядька,
Розбишаки вгроблять.

Чому це день
До вечора спішить.
А ніч зірками
На дерева трусить.
Спитайся, світе,
Що мені болить.
Бо хтось про це
Мене спитати мусить.

А світ — мовчить.
І думає своє.
Мені у ньому
Хороше і дзвінко.
Усе моє —
Ніколи не моє:
Філософ-час
Й хвилини не позичить.

Філософ-час
Мудріший за слова:
Усіх в майбутнє
За собою кличе.
Я можу словом
Бути не права.
Але я знаю,
Що слова — величні.

І кожен звук —
Відлуння нас самих.
І кожен вигук —
Вже когось озветься.
Де ходить радість,
Там лунає сміх.
І сонце сходить
Вірою у серці.

Бо світ нас любить.
Нами він живе.
І ми такі,
Які йому потрібні.
Старий Дніпро
До Канева пливе:
Холодні води
Берегами — рідні.

Стоїть Шевченко —
Глобусом чоло.
Безсмертні «Думи»
Наслухає вітер.
Якби Його
Вкраїні не було,
Вона б змаліла
У Великім Світі.

А так — цвіте
Калиною в лугах.
Жасмином пахне
До нічного неба.
І я при ній
Мужністю у словах:
— Рабів покірних
Матері — не треба!

Всяк мусить пізнати
свій народ і в народі себе.

Григорій Сковорода

IV

РАБІВ ПОКІРНИХ
МАТЕРІ — НЕ ТРЕБА!
Дай, Боже, вижить,
Щоб надійно жить.
Бо чорна хмара
Залягла в півнеба.
І котрий рік
Темніє на блакить.

І тінь Богдана
Проплива над нами.
І Скіфська Баба
От-от упаде.
І степ козацький
Пахне полянами,
Впустивши в осінь
Полум'я руде.

Кажу: «Булó!» —
Відлунює: «Ще бўде!»
Бо Слава Світу
Вічна, як печаль.
Розкаже вітер,
Як забудуть люди,
Що лиш Поет
Знаходить пектораль.*

* Скіфську пектораль знайшов
український поет Борис Мозолевський.

Що дні пливуть
Лелеками у вирій.
І вже воскресли
Спогади святі.
І Жінка-Осінь
Яблука вродила.
І всі стежки
Від листя — золоті.

Про наше щастя
Голуби воркують.
Про нашу зустріч
Пахне далина.
Великий Світ — великий,
Не почує:
Моя душа
Весела чи сумна.

Але рука —
Уже рядки голубить.
У днях прийдешніх
Простір — уже є.
Ті дні колись
Про мене не забудуть,
Хоча б тому,
Що думаю своє.

Усі тривоги
На порозі віку
Даремно схожі
На гіркі дими.
Цікаві діти
Дивляться у вікна
Із теплої
Майбутньої зими.

Але не варто
Наперед радіти.
Думки — нові,
А істина — стара:
Уміє Жінка
Світом цим радіти
І голубів
Пускати з-під пера.

Я не сказала,
Що «писать рядочки».
Я не просила:
— Треба друкувать!
Я та ріка,
В яку біжать струмочки,
А хвилі їм
Про вічність гомонять.

В мені Любов
Наповнена любов'ю.
Великий Світ
Зливається з Малим.
Я сто віків
Зостанусь молодою
Під непривітним
Небом голубим!

Бог — помер!

Фрідріх Ніцше

V

ПІД НЕПРИВІТНИМ
НЕБОМ ГОЛУБИМ
Є заповіт
Словами на могилі.*
Стою і мерзну...
Знову наді мною
Осінні хмари
Сонечко закрили.

І крізь сльозину
Бачу, як туман
В долину стелить
Смуток неозорий.
Обмани світу —
То один обман:
Його одвіку
Чують — не говорять.

І він живе
У кожному. І в тобі!
Під ним Земля
Могилами похила.
У ньому плачуть
Зорі голубі.
І ніжні птахи
Обпікають крила.

* На могилі Григорія Сковороди
у селі Сковородинівка заповітом є слова:
«Світ ловив мене, та не спіймав».

У «Сад пісень»,
Премудрий і ясний,
Моя душа
Наївно поспішає.
Але туман,
Обманами густий,
Крізь голі віти
Легко пропливає.

Тому крізь плин,
Не років, а віків,
Осмілюся несміло
Запитати:
— Ви з-під вінця
У паніці втекли,
Щоб менше в світі
Клопотів вам мати?*

У клопотах
Розумна голова
Не створить книг
І не підтвердить істин.
А доля Жінки —
Виставить права:
Підлоги мити
І варити їсти.

Жінкам із неба
Манна не паде.
Сама створила
Я своє везіння:

* Філософ Григорій Сковорода
із-під вінця втік.
Історичний факт.

Не я за світом —
Світ за мною йде.
В промінні сонця
Схрешуються тіні.

І відчуваю:
Простором росту.
Моїх надій —
З лиця землі не стерти.
І за Вітчизну,
Рідну і святую,
Я теж готова:
Вижити і вмерти.

В мені мій світ
Надіями цвіте.
І я у ньому
Радістю яснію.
І вкотре знов
Розказую про те,
Що він з роками
Зовсім не маліє.

Чужим словам
Не віриться мені.
Мої думки
Надійно відчують:
Бог — не помер!
Він вижив у мені.
Але про це
Філософи не знають.

...спорудник всесвітній, створивши
Адама найперше, Єву по тому
створив, меншу в любові його...

Григорій Сковорода

VI

АЛЕ ПРО ЦЕ
ФІЛОСОФИ НЕ ЗНАЮТЬ.
Вода незнань —
Під камінь не тече.
То тільки Жінка
Завжди відчуває,
Як світ під серцем
Ніжками січе.

Якби не я,
Не бігало б дитя
По цій Землі,
Задивленій за обрій.
Якби не я
(Затям собі, затям!),
Тобі, мій світе,
Не було б так добре.

Філософи,
З яких це дивних див
Ви вашу вищість
Стали прославляти?
Ніхто із вас
У муках не родив.
Ніхто не знає,
Як дитину мати.

Якщо уже,
Прийняжені від роду,
Слабкіші в силі,
Все-таки змогли
По всій землі
Розмножити народи,
То, що вже нині,
Боже мій, коли...

Але навіщо?
Хто мене почує?
А як почує,—
Оком не моргне.
Адам частенько
Вдома не ночує.
А Єва тілом —
В лазні «торгоне».

Хоч це помітьте,
Праведні і грішні.
І пригадайте,
Що початок зла
З'явивсь тоді,
Як Бог себе потішив,
Що Єва в Змія
Яблуко взяла.

Усім жінкам,
Відтоді і донині,
Нема образи
Більшої за цю.
Її створили,
А вона ще й винна.
В усіх легендах —
Схожа на вівцю.

Завжди покірна.
І себе не знає.
У Храм — ще можна.
У Вівтар — вже ні.
Адам донині
Яблука вминає.
І шкірить зуби:
— Всі жінки — дурні!

Дурна щоранку.
І дурна щоночі.
І цілий день
Дурнюща, бо дурна.
А, як дурною
Бути не захочеш,
То будеш тричі,
Дурище, дурна!

Отак, мій світе,
В дурнях проживаю:
Ховаю біль
За усмішку ясну.
При смутку серця
Ніжної співаю —
Аж поки сном
Довічним не засну.

Славні прикладом герої,
та побиті на полях...

Григорій Сковорода

VII

АЖ ПОКИ СНОМ
ДОВІЧНИМ НЕ ЗАСНУ,
Моє життя
Не зміниться на краще.
Бо я сховала
В усмішку ясну
Не тільки біль —
Історію вчорашню.

У ній і страх,
І відчай боротьби.
І те, що словом
Вимовить не можна.
Благаю: «Світе,
Щось уже роби,
Щоби зневіру
На ганьбу не множить!»

Двадцятий вік,
Тривожний і тісний:
Дві світові
Із пам'яті не стерті.
Йому цей світ
Подіями гучний.
І мирний атом —
Нависає смертю.

Горить Чечня
У полум'ї вогню.
Горять маленькі
Безневинні села.
У югославську
Чорну западню
На танках їдуть
Хлопчики веселі.

Аллах і Бог —
Одвічні вороги.
Хорвати й серби —
Тільки їх творіння.
Безбожники —
Вбивати помогли,
Не знаючи, що війни —
Не спасіння.

І миротворець —
Воїн, не поет.
Такий же вбивця,
Лише краще взутий.
І *Світ Великий* —
Трохи Піночет,
Коли дозволив
Війнам спалахнути.

І діти плачуть
В матерів на грудях,
Святим молитвам
Загубивши лік.
Усе на світі
Білий світ забуде,
Бо він, по суті, —
Також чоловік.

Ухопить хрест —
Нестиме і нестиме.
На те веління,
Боже і святе.
Сумна Марія
У жалобі йтиме,
Пірнаючи
В проміння золоте.

Така прекрасна
В сонячнім промінні!
Така всевишня,
Як сама Любов!
Ще перед нею
Стануть на коліна.
І Жінку в жінці
Запримітять знов.

Великий Світ —
Колись та схаменеться.
Малий — нахилить
Втомлене чоло.
А *Мікросвіт* —
Дослухається серця.
І так не буде,
Як уже було!

Пізнай самого себе
і ти пізнаєш весь світ.
Григорій Сковорода

VIII

І ТАК НЕ БУДЕ,
ЯК УЖЕ БУЛО.
Гармонія
У душах запанує.
Підніме птаха
Зламане крило.
Всевишній Бог
Молитви зарахує.

Пророк живе
У кожному із нас.
І ми повинні,
Як пророки, жити.
Крізь наші душі
Пропливає час.
І ми у нього —
Запливем транзитом.

А там не я,
І, мабуть, що й не ви.
А хтось такий,
У кого розум вищий,
Спитає в світу:
— Ти мене ловив.
Тепер зізнайся,
Це тобі навіщо?

А світ всміхнеться —
Гірко не зітхне.
Не відповість,
Лише повіє вітром:
— Це ви весь час
Морочите мене,
Самі собі
Малі та непомітні!

Заплаче день
Сльозами — не дощем.
Заплачуть гори.
І заплачуть ріки.
І цим святим
І праведним плачем
Великий світ —
Малий простить навіки.

А той, що в нас, —
Маліший за *Малий**—
Не схоче більше
Вже кудись тікати,
А сам до себе
Прошепоче: «Стій!
Мене не просто
У мені спіймати!

Вже сто віків
Ловили і сікли.
В холодні тюрми
Люто заганяли.

*Мається на увазі *Мікросвіт*.

Уже цей досвід,
Як полин гіркий,
А люди в світі
Кращими не стали.

Тепер пора
Миритися і нам.
Єднати душі
Всемогутнім Словом.
Я сам собі
Загинуту не дам.
Я — не ловлю!
І хай мене — не ловлять!»

У цій погоні
Не було правих.
Даремно стільки
Списано паперу.
Філософи?
Я зараз не про них.
Вони відходять
У минулу еру.

Історики,
Політики дурні,
Це ви взяли
За все відповідати.
Тож ствердне «так»
І заперечне «ні»
У *Трьох Світах*
Зумійте об'єднати!

Всі три світи складаються з двох
єдиноскладаючих сутностей,
названих матерія і форма.

Григорій Сковорода

IX

У ТРЬОХ СВІТАХ
ЗУМІЙТЕ ОБ'ЄДНАТИ:
І Вічну Правду,
І малу брехню.
Бо Вічна Правда —
Безборонна Мати,
Брехня — то Син,
Закутий у броню.

Йому сказали:
— Ти правий, і годі!
Ти в цьому світі —
Воїн і борець!
І він послухав.
І війна на Сході!
Ніхто не знає,
Де її кінець.

Ніхто не хоче
Думати ночами.
Простіше брати
Простір на приціл.
А що за вами?
Що вже там за вами?
Хіба не попів
Ічкерійських сіл?

Хіба не горе
І пекельні муки?
І мертві душі
Птахами ячать.
У центрі болю,
На стежках розлуки,
Дозвольте вам
Про спокій нагадать.

А він тоді,
Коли душа співає.
Коли Зоря
На овиді горить.
Коли ніхто
За щось не дорікає.
Ніхто кудись
Зі страху не біжить.

«Спинися, мить!» —
Просив у світу Гамлет.
«Спинися, мить!» —
Попросимо і ми.
«Спинися, мить!» —
Благає клята пам'ять
Над мертвими
В Освенцімі дітьми.

А мить — летить,
Не попрощавшись з нами.
Вона лише
Для вічності мала.
А в нас жбурляє
Жовтими листками,
Мовляв, згадайте:

Мовляв, людове,
Думайте про себе.
На схилі віку
Горе, як гора.
У ріднім краї —
Найясніше небо.
У ріднім домі —
Прихисток добра.

Куди іще
Сполохано тікати,
Коли вогонь
У грубці ще горить?
Мале пташа
Навчається літати,
Аби крилом
Прискорювати мить.

Оце і все!
У погляді на вічність
Ніхто мені
Цей світ не заслонив.
Та заперечу
Догму предковичну:
«Адама Бог —
Найпершим сотворив».

Плоть і світ! О правдо люта!
Все в тобі наскрізь отрута...
Григорій Сковорода

Х

АДАМА БОГ
НАЙПЕРШИМ СОТВОРИВ.
І він підтвердив
Істини життєві:
Коли якусь роботу
Вже робив,
За ним терпляче
Прибирала Єва.

Коли орав,
То коника вела.
Коли співав,
То слухала й раділа.
Вона йому
Покірною була
І дорогої сукні
Не носила.

Вона йому —
Обідець у горшку.
Вона за ним —
Босоніж у дорогу.
Понині жінку
Люблять отаку.
А схожу стрінуть,
Кажуть: «Слава Богу!»

Старайсь! Молись!
І вправно хазяйнуй!
За власну долю
Не вини нікого.
Коли образить —
Теж не протестуй.
Він, бачте, першим
Сотворенний Богом!

А що, коли
Він п'яний чи дурний?
Або ще гірше:
З іншими гуляє?
Прости мене,
Мій Боженьку святий,
Твоє творіння
І таким буває.

А ще, осмілюсь
І таке скажу:
Млинець, що перший,
Часто викидають.
Іменням Бога
Свято дорожу.
Але Адама —
Зовсім не сприймаю.

Серед усіх
Принижень і неслав,
Моя душа
За Єву заболіла.
Вона, коли
Те яблуко несла,
То білим світом
На весь світ раділа.

Спокуси плід
Із ніжної руки
Узяв і з'їв.
І навіть не скривився!
Якщо він ласий
Був тоді такий,
То, що тепер,
Коли у світі вжився?

Коли відчув,
Що має всі права,
Що вища влада —
То велике благо.
У поведінці,
В жестах і словах
Адам нахабство
Має за відвагу.

Історія,
Хоч Божа — не проста:
Покірна Єва
Вишиває ризи.
Обнявшись, гордо
Покидали рай.
А в грішнім світі
Він її принизив.

Перстом мене не торкай —
Так не впізнаєш...
Григорій Сковорода

XI

А В ГРІШНІМ СВІТІ
ВІН ЇЇ ПРИНИЗИВ.
Мовляв, вона
Не з духу, а з ребра.
Неначе б він
Один у світі вижив.
Неначе можна
Без її добра.

Будова світу
Із турбот щедротних.
Та з материнських
Щирих сподівань.
Не дай нам, Боже,
Ще й таку скорботу:
Спасати світ
Од власних нарікань!

Благаю в часу,
Щоб мужі мужніли.
Щоб сильні світу
Розуму дійшли.
Бо два начала
Так, як чорне з білим:
Адам і Єва
У життя прийшли.

Одну любов
Судилося спізнати.
(Яка, чомусь,
Гріховна дотепер?)
Любить мужчину
І дитя зачати —
Засвідчити,
Що Бог іще не вмер.

Мої думки
Філософ заперечить.
Він — теж мужчина
(Думає, що Бог).
Але віднині —
Годі самозречень!
Печаль і радість —
Ділимо на двох!

І *Світ Великий* —
Видасться ще більшим.
Малий із *Меншим* —
Спокій віднайдуть.
Гармонія —
Високі душі втішить:
Ми — два начала
І єдина суть.

Якби не так,
Якби слова грішили,
Якби душа
Осквернена була,
Мої рядки
Згорнули б свої крила,
І я про це

А так пишу.
І торжествує правда.
І світиться
Невидима душа.
Великий Світ —
За глибиною саду.
Малий — отут,
Де тільки що пройшла.

А *Мікро* —
Тихо у мені світає.
У нім надій
Негаснуча свіча.
Моя любов —
Усіх їх об'єднає
І покладе начало,
Як печать.

Хай кожен з них
Ясніє, а не ловить.
Несе довіру
До майбутніх днів.
Благословляє
Непорочність Слова
І всі земні
Зачаття у мені.

...дві різні посудини
хай наповняться одним напоєм,
хай будуть єдина душа
і єдине серце!

Григорій Сковорода

XII

І ВСІ ЗЕМНІ
ЗАЧАТТЯ У МЕНІ,
І всі небесні
Вічні сподівання
Хай торжествують
У погожій дні.
Бо, як не є:
Ми перші у кохання.

Для нас земля
Деревами росте.
Великі ріки —
Розливають води.
І світ завжди
Надіється на те,
Що сонце в небі
Лиш для щастя сходить.

Що вітер віє
Птахам під крило.
І сад цвіте,
Щоб яблука родили.
Нікому ще
У світі не було,
Щоби його
Хоч трохи не любили.

Людська причетність
Всюди і завжди.
Людська довіра —
Квітами у полі.
Я не благаю:
— Світоньку, прийди!
Він у мені:
То радістю, то болем.

В мені і Храм,
І всіх святих Любов.
В мені Вогонь
Немеркнучий палає.
Я можу вмерти
І воскреснуть знов.
Мій Бог мене
І любить, і карає.

Судіть мене
Лиш за життя земне.
Але за Душу —
Дорікать не смійте.
Коли хвилинний
Сумнів промине,
Зерно надії
У собі посійте.

І не питайте
В когось, чи зійде.
Душа мужніє
З власного бажання.
Новий Месія —
Все-таки прийде!
І День Новий —
Усе-таки настане!

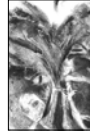
І *Три Світи*
З'єднаються в один.
Величним буде —
Це святе єднання.
У часі час —
І вічний часоплин,
І те, що звемо:
Наше сподівання.

Відчуй себе
У світі голосним.
Але кричати
Голосно не треба.
Відчуй себе
У злагоді із ним.
Бо він, *Великий*,
Пропаде без *Тебе*.

Благаю в Бога:
Забери всі дні,
Але не дай
Журитися ночами,
Що мій Адам
Протривить мені —
Не визнає
Гармонії між нами.



ЗМІСТ



ДЗВІНКА РІКА

Кредо 5.

Соло 8. Півонія 9. Найвища міра 10.
Колеса історії 11. Шлях до вершин 12.
На Шевченкових святах 13. Не заспіваймо Україну! 14.
Ян Гус 15. Нове середньовіччя 16. Крик покоління 17.
Годинник із зозулькою 18. Прозорі тумани 19.
Про нас 20. Монолог двовірних 21.
Як по замкненому колу 22. Слов'яни, совість і слова 23.
Аналогії 25. Здогади лукаві 26. Вибачте, Ніцше! 27.
В кінці літа 28. Дальні журавлі 29.
Коли солдати сіно косять 30. Скрутний час 31.
Кривди епохи 32. О цій порі 33. Хіба це менше? 34.
Без ілюзій! 35. Не звинувачую дорогу 36. Дзвінка ріка 37.
Виняткова винятковість 38. І після Освенціму! 39.
Катрени від мене 40.



ПРИ СВІТЛІ КАШТАНІВ

Прогулянка з весною 54. За старою звичкою 55.
Скресіння 56. Великодні дзвони 57. Бог все бачить 58.
Київська весна 59. Русанівська Слобідка 60. Мій Київ 61.
Даленіє Лавра 62. Биковня 63.
Весняні хмарини 64. При світлі київських каштанів 65.
Двадцять п'ятого липня 66.
До екскурсії у Храмі 67. Роздум у театрі 68.
Гербері-квіти 69. Монолог дружини поета 70.
Поетесі Матіос 71. Електричка до Києва 72. Киця 73.
Материнська для каштанів 74. Замовляю музику словам 75.
Люблю романси! 76. Гори, моя свічко! 77.
Вірш-метелик 79. Згадаймо вибори минулі 80.
Прикра помилка 81. Осінь і ми 82.
Наука—не від бука 83.
Оце багатство! 84.
Етюди рідного міста 85.



ВІЧНА ЖІНКА

Я—жінка! 98. Люби мене такою, як тепер... 99.
Гранично просто 100. Щепа 101. Різні символи 102.
Скрипка би не грала... 103. Душа чи скрипка? 104.
Тільки біле! 105. Тоненька павутинка 106.
І вогник, і дим 107. Синій вечір 108.
Не плач, моя вербо! 109. На згині вірної руки 110.
Гартуюся! 111. Невчасні морози 112. Бджоли 113.
Ярмарковий жарт 114. Любов—зла 115. Ми з тобою 116.
Боже милий, як любила! 117. З такою любов'ю 118.
Дзвінки без голосу 119. Альбомний вірш 120.
Обліпихо жовта... 121. Подільські Товтри 122.
Сімейний вазон каланхое 123. В бабинім літі 124.
Ялиця я 125. Моя розрада 126. А ти—не сад! 127.
У цім житті 128. Стіна 129. Мої досвіди 130.
Молитва за ненародженого сина 131. Покаяння 133.
Повернута радість 134. Святе торжество 135.
Високий соняшник 136. Молитва за дітей 137.

Пісні із відчаю 138.



ДЕНЬ СНІГОПАДУ

Така, як є! 148. Дуже зайнята 149.
До часу 150. Мала сирітка у великім світі 151.
Не відлітайте, лелеки! 152. З роками 153.
Давня пісня 154. На виступах 155. Вазонна доля 156.
В листопаді 157. День снігопаду 158.
Найсвятіше ім'я 159. Хустка тернова 160. Вечорове 162.
Березова зима 163. Наш дім 164. Різдвяні роздуми 165.
Не вір зимі у лютім 166. Цей сніг 167.
З уяви білої зими 168. В полоні літ 169.
Так жила. Так помру 170. Найбільший жаль 171.
Привітайте мене з ювілеєм! 172. Надія 173.
Дорога без кінця 174.
Скорбота і горе 174. На дачі 175. Довга стежка 176.
Докір землі 177. Якби ти був... 178. Будьте добріші! 179.
Не названа 180. Тихий вірш 181. Дорога без кінця 182.



СПІЙМАНА СВІТОМ

184



*Літературно-художнє
видання*

ЧУБАЧ
ГАННА ТАНАСІВНА

Дзвінка ріка

Лірика



Редактор Л. С. Бойко
Художнє оформлення та макет
Н. В. М'яковської, В. С. Соловйова
Комп'ютерний набір А. Т. Калібекової
Комп'ютерна верстка О. Я. Остапова
Коректор І. Г. Ярошенко

В оформленні збірки
використано малюнки — фрагменти
з робіт Оксани Чубачівни
та фотоархів автора.



Підписано до друку 30.04.2001 р. Формат 84 × 100/32.
Гарнітура «Лазурський». Папір офсетний № 1.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 10,92.
Облік.-вид. арк. 12,5. Додатковий наклад 1000 прим. Зам. 01-06.

Університетське видавництво
«Пульсари».
04071, Київ-71, вул. Межигірська, 7/16.
Тел. 416-12-75.
<http://www.pulsary.com.ua> e-mail: mail@pulsary.com.ua

Чубач Г. Т.
Ч81 Дзвінка ріка. Лірика.— К. : ТОВ Університетське
видавництво «Пульсари», 2001.— 224 с. : іл.

ISBN 966-7671-18-6

«Дзвінка ріка» — нова книжка лірики Ганни Чубач.
Кожна поезія в ній — зігріта сердечним теплом, осяяна на-
родною мудрістю, відтворює зворушливі миті спілкування зі Все-
світом і Людиною.

ББК 84.4УКР6